

Jaarrekening 2017

Stichting Cito Instituut voor
Toetsontwikkeling te Arnhem

Inhoudsopgave

Verslag van de Raad van Bestuur	3
Verslag van de Raad van Toezicht	12
Jaarrekening 2017	
Geconsolideerde balans per 31 december 2017	16
Geconsolideerde winst- en verliesrekening over 2017	17
Geconsolideerd kasstroomoverzicht over 2017	18
Algemene toelichting	19
Toelichting op de geconsolideerde balans	31
Toelichting op de geconsolideerde winst- en verliesrekening	38
Overige informatie	39
Enkelvoudige balans per 31 december 2017	40
Enkelvoudige winst- en verliesrekening over 2017	41
Toelichting op de enkelvoudige balans en winst- en verliesrekening	42
Overige informatie	53
Overige gegevens	
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	55

1

Verlag van de Raad van Bestuur

1. Algemeen

In september 2016 bepaalde Cito de nieuwe strategische richting onder de titel 'Samen vernieuwen in eigenheid'. We gaven duiding aan onze strategische keuzes met een vernieuwde missie:

"Gelijke kansen voor iedereen. Dat is al bijna vijftig jaar de drijfveer voor medewerkers van Cito. Onze primaire focus van 'goed en eerlijk toetsen' hebben we verbreed naar het 'objectief meten van mogelijkheden en talenten'. We zetten onze unieke expertise graag in om de ontwikkeling van kennis, vaardigheden en competenties te volgen. Daarmee ondersteunen we leraren, ouders en werkgevers. En helpen we leerlingen en professionals het beste uit zichzelf te halen, zodat ze richting kunnen geven aan hun toekomst."

Ook formuleerden we hernieuwde merkwaarden. Deze merkwaarden helpen ons elke dag het beste in onszelf naar boven te halen en onze klanten en relaties te laten zien waar we voor staan:

- Expert
- Integer
- Zichtbaar
- Open
- Sociaal

Daarbij kozen we voor het handhaven van 'expert' en 'integer' als bestaande merkwaarden. We blijven onszelf er vanuit het hoofd mee identificeren. Met de drie nieuwe merkwaarden 'zichtbaar', 'open' en 'sociaal' laten we zien dat we vanuit het hart zoveel meer zijn. We nemen zichtbaar stelling, staan open voor onze omgeving, zijn benaderbaar, delen onze kennis en zijn een sociaal bedrijf met maatschappelijke relevantie.

De nieuwe strategische richting diende een belangrijk doel: we wilden ons als Cito opnieuw verbinden met onze oorsprong en daar opnieuw invulling aan geven. Het is onze missie om bij te dragen aan gelijke kansen voor alle kinderen en onze ambitie om leerlingen, studenten en professionals te helpen het beste uit zichzelf te halen. Als Cito geloven we dat we vanuit onze maatschappelijke relevantie en met inzet van al onze expertise en ervaring een bijdrage te leveren hebben aan de toekomst van het onderwijs en het leren van morgen en overmorgen. De komende jaren hebben we de ambitie om toe te groeien naar een organisatie die de oorspronkelijke maatschappelijke taak 'gelijke kansen voor alle kinderen' in de breedte laat zien. Het is ons doel om van een content-leverancier van toetsen de stap te zetten naar een totaal-leverancier voor het meten van talenten. Als Cito geven we invulling aan deze ambitie via de volgende 7 uitgangspunten:

- Cito is een organisatie met een sterke maatschappelijke relevantie. We staan voor gelijke kansen voor alle leerlingen, studenten en professionals. Onze oorspronkelijke missie 'goed en eerlijk toetsen' bouwen we uit tot 'meten van mogelijkheden en talenten'.
- Cito is één organisatie met één gezicht naar buiten. We vinden elkaar in één maatschappelijke taak en een gezamenlijk traject om de organisatie toekomstbestendig te maken, ongeacht het bedrijfsdeel waarin we werken. Dit doen we in alle transparantie naar onze stakeholders, zowel extern als intern.
- Cito is een organisatie die flexibel kan inspelen op veranderingen, met een open oog voor de buitenwereld. We signaleren wensen en behoeften en spelen daar op in met innovatieve producten en diensten. Daarbij benutten we de mogelijkheden van digitaal toetsen, adaptief leren en big data.
- Cito is een wetenschappelijk gefundeerde organisatie. We profileren onze expertise in het maatschappelijke debat en dragen onze kennis actief uit.
- Cito is van en voor het onderwijs. We zijn een betrouwbare dienstverlener voor scholen, en steeds vaker ook voor het bedrijfsleven. We vertalen onze unieke kennis over het ontwikkelen en afnemen van toetsen naar

serviceproducten die scholen en werkgevers – en hun leerlingen, studenten en medewerkers - een stap verder brengen. Daarbij zoeken we actief naar nieuwe mogelijkheden.

- Cito zoekt de verbinding met anderen om vanuit gebundelde expertise meer toegevoegde waarde te leveren voor het onderwijs. Onze partners versterken ons om onze missie te realiseren en onze unieke positie te verstevigen.
- Cito werkt aan een ondernemende organisatie, waar proactief gestuurd wordt op verantwoordelijkheid, kostenbewustzijn, klanttevredenheid en rendement. Niet als doel op zich, maar als middel om de realisering van onze missie en de continuïteit te waarborgen.

1.1 Vanuit missie naar Governanceplan

a. Structuur

De hybride structuur van Cito – bestaande uit zowel een Stichting als een B.V. – is langere tijd onderwerp van gesprek geweest met OCW (onze belangrijkste opdrachtgever). Het gesprek ging over de meest passende governance en duidelijke scheiding van taken die Cito verricht voor OCW en de taken voor anderen met de daarbij behorende inkomstenstromen en bedrijfsvoering. Cito wilde graag antwoord krijgen op de vraag of onze maatschappelijke missie past bij een hybride structuur. Om helderheid te krijgen organiseerden we een ronde langs ZBO's en hybride organisaties, waar we ons lieten informeren over het thema scheiding markt/overheid en de rol van kennis en innovatie. Duidelijk werd dat niet zozeer de organisatiestructuur een vermengingen van rollen en geldstromen moet voorkomen, maar dat transparantie het sleutelwoord is. Op basis van het uitgangspunt 'transparantie' ontworpen we onze nieuwe Governance. Het resulteerde in een Governanceplan, dat goed werd afgestemd met het ministerie van OCW en wordt gedragen door het ministerie van OCW en de Raad van Toezicht en Raad van Bestuur van Cito. De implementatie van het plan startte per 3 april 2017.

b. Toezicht

Passend bij de ontwikkeling van het nieuwe Governanceplan en vooruitlopend op veranderingen in de organisatie, werd per 1 januari 2017 het toezicht op Stichting Cito en Cito B.V. geïntegreerd. Met één enkele Raad van Toezicht wilden we onderstrepen dat Cito één organisatie is met een transparante verdeling van rollen, taken en geldstromen. Het had tot gevolg dat de Raad van Toezicht van Stichting Cito en de Raad van Commissarissen van Cito B.V. werden geïntegreerd in de Raad van Toezicht van Cito.

c. Ontvlechten personeel

Het nieuwe Governanceplan betekende dat wijzigingen plaats moesten vinden in het dienstverband van een aantal medewerkers. Waar het in de oude setting mogelijk - en voor professionals uitdagend en afwisselend - was om zowel voor Stichting Cito als voor Cito B.V. te werken, is dat op termijn niet meer mogelijk. Inmiddels is een overgangsfase ingegaan.

Om medewerkers zo zuiver mogelijk toe te delen aan één juiste entiteit, kreeg een aantal medewerkers per 1 januari 2018 al een nieuw contract. Zo kregen de medewerkers van de afdeling Citolab Stichting Cito als werkgever. Dit vanwege de keuze om de rol van kennis en innovatie volledig bij Stichting Cito te beleggen. Maar ook medewerkers van afdeling IV/IT kregen een contract bij Stichting Cito. Het gaat hier om de medewerkers die werken voor Citolab en aan Questify. Dit laatste is het directe gevolg van de aanstaande overdracht van het intellectueel eigendom op de softwareproducten Questify Builder en Questify Datacenter van Cito B.V. aan Stichting Cito. In overleg met het ministerie van OCW is voor deze overdracht gekozen om de continuïteit van de uitvoering van toetsen en examens uit de wettelijke taak te waarborgen.

d. Wetgevend kader

Als hybride organisatie voert Cito enerzijds een overheidstaak uit op een wettelijke grondslag en anderzijds opdrachten op basis van overeenkomsten van (ook) andere partijen. Juist met deze combinatie kunnen we waarde toevoegen aan het onderwijs in Nederland. Tegelijkertijd moeten we als hybride organisatie voldoen aan strenge wettelijke eisen. De wetgeving waarmee we te maken hebben, betreft met name:

- Mededingingswetgeving. Deze vereist dat sprake is van een gelijk speelveld. Voorkomen moet worden dat Cito B.V. - vanwege de relatie met Stichting Cito - voordelen geniet, die andere marktpartijen niet hebben.
- Wetgeving rond het oneigenlijk gebruik van Staatsteun. Deze bepaalt dat subsidie voor Stichting Cito niet aangewend kan worden voor producten of diensten van Cito B.V. Cito borgt dit door alle geldstromen van Stichting Cito en Cito B.V. strikt te scheiden (zie hieronder bij 1.5).
- Aanbestedingswetgeving. Deze regelt de aanbestedingsplicht. Gedurende het verslagjaar is de verplichting tot naleving van de Aanbestedingswet 2012 opnieuw geëvalueerd. De conclusie luidt dat deze verplichting voor Stichting Cito niet eenduidig kan worden vastgesteld op basis van de geldende wet- en regelgeving. Stichting Cito hanteert de aanbestedingswet. Om die reden is Stichting Cito gedurende 2017 gestart met het aanpassen van processen en procedures zodat deze in lijn zijn met geldende wetgeving. Vanaf 1 januari 2019 voldoet Stichting Cito aan alle eisen die de aanbestedingswet stelt.

e. Kostentoerekening

Volgens het nieuwe Governanceplan moesten de geldstromen van Stichting Cito en Cito B.V. – en daarmee de administraties – strikt gescheiden worden. Dit had gevolgen voor de kostenverdeling tussen beide entiteiten. We ontwikkelden een methodiek waarin we de methode van kostenverdeling omzetten naar een methode van kostentoerekening. Kern van de nieuwe methodiek – die werd goedgekeurd door OCW – is dat zoveel mogelijk kosten direct toerekenbaar gemaakt worden. Het boekjaar 2017 was een overgangsjaar waarin we de volgende aanpassingen aanbrachten:

- De verdeelsleutels voor het toerekenen van overhead en niet-direct toerekenbare kosten van de operationele afdelingen werden (telkens) voor een heel jaar vastgezet.
- De afdeling IVIT werd gesplitst in technisch applicatiebeheer (directe kosten, Cito B.V.) en systeembeheer (indirecte kosten, Stichting Cito).
- Kosten die direct toerekenbaar waren aan het productieproces, maar niet aan één product of project, werden toegerekend als directe kosten (onder meer Orderverwerking en Klantenservice voor Cito B.V.).

f. Statutaire bestemmingsreserves

In 2013 maakten het Ministerie van OCW en de vorige Raad van Bestuur afspraken over het deel van het eigen vermogen dat aangemerkt moet worden als statutaire reserve. Deze reserve wordt opgebouwd door resultaten geboekt op ontvangen subsidie. In de afspraken ging het om de periode voor invoering van de Wet SLOA 2013 (2004 t/m 2013). In 2017 gaf de huidige Raad van Bestuur in overleg met OCW opnieuw invulling aan de hoogte van de statutaire reserve:

- Als bestemmingsdoel werd gedefinieerd: 'het meten en volgen van menselijke mogelijkheden en ontwikkelingen'.
- De reserve wordt opgenomen in de statuten en verantwoord in de jaarrekening van Stichting Cito.

1.2 Herstructurering activiteiten

a. Landenorganisaties

In 2017 werden de landenorganisaties van Cito in de Verenigde Staten en Turkije definitief gesloten. De vennootschappen die in deze landen actief waren, zijn ontbonden en geliquideerd. Op dit moment is Cito Duitsland in liquidatie. Dit proces wordt in 2018 definitief afgewikkeld.

b. Deelnemingen

In 2017 beoordeelden we ook onze deelnemingen aan de hand van de nieuwe Cito strategie:

Human Attributes Holding B.V.

In 2016 concludeerden we dat Human Attributes Holding B.V. niet past in de strategie van Cito B.V. In 2017 werd daarom de verkoop van het aandeel van Cito B.V. in Human Attributes Holding B.V. geëffectueerd.

OAT en Oefenweb

Beide deelnemingen werden beoordeeld als passend binnen de huidige strategie.

1.3 Stakeholderbeleid

Als maatschappelijke organisatie hebben we baat bij een continue dialoog met onze omgeving. Enerzijds kunnen we onze missie alleen realiseren bij de gratie van de maatschappij en cruciale belanghebbenden. Anderzijds willen we onze eigen visie op maatschappelijke vraagstukken, in het bijzonder als het gaat om kansenongelijkheid, ventileren. Om onze leidende expertrol te onderstrepen en handen en voeten te geven aan onze rol in het maatschappelijke geheel, formuleerden we in 2017 een stakeholderbeleid. We brachten meer dan 200 relevante organisaties en opiniemakers in kaart. Omdat we niet in staat zijn om met iedere stakeholder even intensief contact te onderhouden, werden alle belanghebbenden gewogen. Voor iedere categorie formuleerden we een passende doelstelling en aard van dialoog.

1.4 Programmalijnen

Intern was de nieuwe strategische koers 'samen vernieuwen in eigenheid' een oproep om samen het nieuwe Cito vorm te gaan geven. Als organisatie van professionals wilden we er samen de schouders onder zetten. In 2017 werkten onze professionals multidisciplinair samen in de programmalijnen Portfolio, Klant en stakeholders, Toetsketens en Bedrijfsvoering.

a. Dynamics AX

Onze ERP-applicatie Microsoft Dynamics AX was verouderd en werd technisch niet meer ondersteund. Vervanging was dus noodzakelijk. In 2017 vond een pakketselectie plaats. De keuze viel op Microsoft Dynamics 365 for operations (Dyn365).

Belangrijk uitgangspunt in het keuzeproces was dat we wilden werken met standaard software, 'tenzij'. Dat zou het systeem significant vereenvoudigen, en leiden tot standaardisatie en efficiëntie in de administratieve processen.

Hoofddoelstellingen waren:

- Efficiënter werken door het vereenvoudigen van onze administratieve processen.
- Betere en snellere managementinformatie (betrouwbaar, volledig en tijdig beschikbaar).
- Verminderen kwetsbaarheid in techniek en beheer.
- Werken vanuit 'ketendenken'. Met de invoering van Dyn365 gaan we op termijn vanuit een ERP-systeem end-to-end processen faciliteren, waardoor de afhankelijkheden over de afdelingen heen zichtbaar zullen worden.

b. HR self service

Met de implementatie van een selfservice module zette Cito in 2017 een belangrijke stap voorwaarts op HR-gebied. Medewerkers kregen met het systeem de regie omtrent het wijzigen van persoonsgegevens. Met de selfservice module zetten we de papierstroom en verwerking bij HR om in een digitale flow passend bij deze tijd.

c. Portfolioanalyse

Direct resultaat van de programmalijn Portfolio was het duidelijke onderscheid in productmarktcombinaties bij Cito B.V. Er ontstond een indeling in drie businesslines: uitgeverij, training en advies, en toetsketens. In de eerste businessline is Cito B.V. actief als uitgever van door Cito ontwikkelde toetsproducten, zoals het leerlingvolgsysteem. In de tweede businessline professionaliseert Cito B.V. andere exameninstellingen met trainingen en advies op het vlak van toetsdeskundigheid. Via de derde businessline ontwikkelt of exploiteert Cito B.V. toetsen en certificeringen op maat, in opdracht van scholen, overheden of beroepsverenigingen. De indeling in businesslines vormde de leidraad voor het opnieuw inrichten van Cito B.V. en te werken aan een scherpere en in sommige gevallen vernieuwde propositie richting klanten.

d. Doelarchitectuur Primaire Processen (DAPP)

In 2017 zette Cito een belangrijk stap op IT-gebied. We definieerden een doelarchitectuur voor applicaties die onze primaire processen (constructie, afname, analyse, rapportage) ondersteunen. Met de architectuur wordt het applicatielandschap sterk vereenvoudigd en geüniformeerd. Het gaat Cito helpen om klantgericht, efficiënt en kostengeoriënteerd te werken.

1.5 De professional

a. Opleidingsplan

In 2017 ging Cito met haar leidinggevenden in gesprek over hun eigen ontwikkeling. De bal werd daarbij nadrukkelijk gelegd bij de leidinggevende zelf. Ze kregen ieder voor zich de opdracht een POP (Persoonlijk Ontwikkel Plan) op te stellen. Op basis van het POP gaat Cito opleidingen inkopen waarbij met name aandacht is voor aspecten als:

- leidinggevenden 'leren' vertrouwen in eigen kunnen;
- leidinggevenden leren om vertrouwen en beslisruimte te geven aan medewerkers;
- leidinggevenden leren hun medewerkers te stimuleren om zich naast het verdiepen van kennis ook te richten op het verbreden van kennis en ervaring.

Leidinggevenden werd bovendien gevraagd na te denken over opleidingsplannen voor hun medewerkers zelf. De eerste opleidingsplannen zijn inmiddels opgeleverd. Financiering vindt plaats uit het O&O budget.

b. Medewerkersonderzoek

In 2017 vond bij Cito opnieuw een medewerkerstevredenheidsonderzoek plaats. Elke twee jaar bevragen we daarin onze medewerkers op hun welbevinden. Deze keer lieten de onderzoeksresultaten vergelijkbare scores of een lichte verbetering zien op de hoofdthema's. Een mooi resultaat, zeker gezien de vele veranderingen en het harde werken van het afgelopen jaar. Het onderzoek liet ook verbeterpunten zien. Want hoewel we veel belang hechten aan de bevlogen- en betrokkenheid van medewerkers, is hier nog winst te behalen. In 2018 gaan leidinggevenden hierover expliciet in gesprek met hun medewerkers in de reguliere gesprekscyclus. Verder is Teamie ingezet als instrument om met elkaar in dialoog te blijven en op frequentere basis het effect van maatregelen zichtbaar te maken.

c. Nieuwe cao per 1 januari 2018

In de tweede helft van 2017 vonden onderhandelings sessies plaats met de vakbonden. Deze resulteerden in een nieuwe tweejarige cao.

d. Nieuwsmonitor

In 2016 werd het interne kenniscentrum van Cito opgeheven. Bij dit kenniscentrum konden medewerkers terecht met verzoeken voor het bijhouden van nieuws, het abonneren op tijdschriften of het uitzoeken van informatievragen. Omdat Cito-medewerkers op de hoogte moeten blijven van ontwikkelingen in het veld, werd in 2017 geïnvesteerd in

een nieuwsmonitor. Deze filtert op basis van specifieke rubrieken en zoekwoorden het relevante nieuws. Een analist verzorgt op basis van de monitor twee keer per week een nieuwsbrief.

e. FTE overzicht

De huidige kwantitatieve formatie van Cito (peildatum t/m 31 december 2017) is:

Bedrijf	Aantal medewerkers	FTE	Contracten bepaalde tijd FTE	Contracten onbepaalde tijd FTE
<i>Cito B.V.</i>	215	190,8	16,2	174,6
<i>Stichting Cito</i>	310	264,5	16,8	247,7
<i>Totaal</i>	525	455,3	33,0	422,3

In 2017 daalde de formatie van Cito met 12,5 fte. Sinds ultimo 2014 is de totale formatie van Cito daarmee afgenomen met 76.7 fte (85 medewerkers).

Het pakket personele maatregelen blijft ook in 2018 van kracht: vitalisering van het personeelsbestand in combinatie met een formatietarget per afdeling. Tevens is het sociaal plan verlengd. Er wordt structureel gestuurd op het realiseren van de afgesproken personele formatie.

2. Stichting Cito

Stichting Cito ging in 2017 actief aan de slag met de nieuwe strategische koers. Handelend vanuit transparantie en het Governanceplan sprak de Raad van Bestuur met een brede geleding van stakeholders. We gingen in gesprek met ketenpartners, brancheverenigingen, sectorraden en organisaties uit de kennisinfrastructuur voor het onderwijs en presenteerden er Cito als transparant, maatschappelijk en kennisinstituut. Onze stakeholders reageerden enthousiast. Ze waren geïnteresseerd om samen met ons Cito te verkennen hoe we onze kennis kunnen inzetten op cruciale thema's voor een krachtiger onderwijs. Met het Ministerie van OCW spraken we af onze visie op onderzoek, kennisdeling en innovatie te vertalen in een meerjarenbeleidsplan. De activiteiten uit dit meerjarenbeleidsplan vinden naast de centrale toetsen en examens plaats in Stichting Cito.

2.1 Financieel

Ontwikkelingen in het verslagjaar

De bedrijfsopbrengsten bestonden in 2017 uit opbrengsten wet SLOA à € 32,9 miljoen en opbrengsten marktactiviteiten à € 26,3 miljoen, totaal € 59,2 miljoen. Van deze totale opbrengsten heeft € 15,3 miljoen betrekking op verkoop van producten en € 43,9 miljoen op dienstverlening.

Resultaat 2017

Het resultaat na belastingen bedraagt € 0,1 miljoen positief. Dit bestaat voor € 3,0 miljoen uit het negatieve resultaat van Stichting Cito en voor € 3,1 miljoen uit het positieve resultaat van Cito BV.

In de resultaatverdeling wordt € 0,8 miljoen toegevoegd aan het bestemmingsfonds OCW en € 2,7 miljoen aan dit bestemmingsfonds onttrokken (korting opgelegd door OC&W). Daarnaast wordt € 1,1 miljoen onttrokken aan het bestemmingsfonds EZ (algehele afwikkeling) en vindt een toevoeging van € 3,0 miljoen plaats aan de eigen reserve. Aanleiding voor de toevoeging aan de eigen reserve komt voornamelijk voort uit het positieve resultaat van Cito BV.

Liquiditeit en financiering

De liquiditeit is in 2017 gedaald met € 1,9 miljoen tot € 28,7 miljoen. Op de hypothecaire financiering is € 0,4 miljoen afgelost.

Solvabiliteit

De solvabiliteit is gestegen naar 56,7%. Dit is zeer bevredigend ten opzichte van het convenant met de financier van 25%.

2.2 Centrale toetsen en examens (CTE)

Als aangewezen ontwikkelaar van toetsen en examens werkte Stichting Cito in 2017 vanuit de Wet SLOA 2013 aan de volgende wettelijk beschreven centrale toetsen en examens.

a. Centrale Examens vo en mbo

De Centrale Examens vo en mbo werden weer ontwikkeld en genormeerd volgens de kaderbrief. Ook in 2017 bleek Stichting Cito in staat om de werkzaamheden doelmatiger uit te voeren. Dit resulteerde in een gedeeltelijke terugboeking van subsidiegelden richting het Ministerie van OCW. Voor het eerst trokken de nieuwe afdeling strategische communicatie en de staf CTE in nauwe samenwerking met elkaar op in de voorbereiding, tijdens de afname en bij de uitslag. Het zorgde voor adequate en tijdige reacties op berichtgeving omtrent de examens.

Een uitzonderlijke situatie deed zich het afgelopen jaar voor bij het vak Frans. Tijdens de examenperiode kwam er kritiek op de inhoud van een examenvraag. Na de uitslag spande een leerling vervolgens - juist vanwege de door deze vraag aangepaste normering - een zaak aan tegen de Nederlandse Staat. De leerling wilde zo een andere normering afdwingen om alsnog te slagen. De zaak diende in de zomer van 2017 en de rechter stelde de leerling in het ongelijk. Het hoger beroep loopt nog. Stichting Cito leverde een bijdrage in de opbouw van het verweer in de zaak.

b. Diagnostische Tussentijdse Toets

In 2017 rondde we de pilot af van de Diagnostische Tussentijdse Toets (DTT). Omdat de toets geen wettelijk kader kreeg, werden de bevindingen uit de pilot overgedragen aan de markt. Inmiddels hebben diverse partijen interesse ~~getoond om de Diagnostische Tussentijdse Toets als marktproduct voort te zetten. Omwille van transparantie deed Cito B.V. in dit proces niet mee.~~ Voor Stichting Cito was de DTT-pilot bijzonder waardevol. We deden unieke ervaring op in het naar de markt brengen van nieuwe toetsinstrumenten. En dat komt ons van pas, zodra Stichting Cito als kennisinstituut nieuwe instrumenten wil ontwikkelen, valideren en delen. Tot in 2018 blijft Stichting Cito nog beschikbaar voor A-Vision en Dedact, de partijen die de Diagnostische Tussentijdse Toets naar de markt gaan brengen.

c. Centrale Eindtoets en Adaptieve Centrale Eindtoets

Steeds meer partijen brengen een alternatief voor de officiële Eindtoets uit, nadat ze zijn toegelaten door de Expertgroep po. Omdat niet alle (nieuwe) partijen de ondergrens van 1.000 afnames haalden, konden ze - ondanks de toelating - de toets toch niet uitbrengen in het lopende schooljaar. De scholen die gekozen hadden voor één van deze eindtoetsen, moesten een nieuwe keuze maken.

Cito werkte in opdracht van CvTE voor 2018 aan een Adaptieve Centrale Eindtoets. Deze toets is qua ontwerp en instrument uniek en state-of-the-art. Zowel op psychometrisch als op technisch vlak maakt de Adaptieve Centrale Eindtoets een aantal stappen voorwaarts. Het instrument stelt scholen in staat om op een compleet nieuwe wijze inzicht te krijgen in het niveau van hun leerlingen. De nieuwe ontwikkelingen die in deze toets worden toegepast vormen ook een bron van inspiratie voor de andere centrale toetsen en examens die binnen Stichting Cito worden ontwikkeld.

d. Rekentoets vo

De Rekentoets vo was in 2017 veelvuldig onderwerp van debat. In het nieuwe regeerakkoord werd uitgesproken dat naar een alternatief wordt gezocht dat uiterlijk in het schooljaar 2019-2020 in werking treedt als integraal onderdeel van het examen. Tot die tijd wordt de rekentoets afgenomen, maar telt deze niet mee. De uitspraak zorgt vooral nog voor onduidelijkheid voor Stichting Cito over de werkzaamheden voor de rekentoets.

2.3 Onderzoek, kennisdeling en innovatie

In 2017 stelde Stichting Cito voor de allereerste keer een meerjarenbeleidsplan op over onderzoek, kennisdeling en innovatie. In dit meerjarenbeleidsplan werd een werkprogramma gepresenteerd langs vijf inhoudelijke thema's die zijn voortkomen uit de gesprekken met de stakeholders van Cito:

1. Kwaliteit van toetsen
2. Toetsen van nieuwe onderwijsinhoud
3. Meer data, nieuwe technologie
4. Onderwijs op maat
5. Eigenaarschap faciliteren

Met dit meerjarenbeleidsplan als kader gaat Stichting Cito zich meer en meer opstellen als kennisinstelling. In het werkprogramma is expliciet aandacht voor drie activiteiten: onderzoek, prototypeontwikkeling en kennisdeling. Het doen van toegepast wetenschappelijk onderzoek, onderwijskundig empirisch onderzoek, ontwikkelonderzoek, grootschalig survey onderzoek of beleidsondersteunend onderzoek is altijd één van de kernactiviteiten van Cito geweest. Voor de toekomst verbreedt Cito de horizon vanuit de hierboven genoemde vijf thema's. Aanvullend gaat Stichting Cito prototypes ontwikkelen van nieuwe instrumenten, deze vervolgens valideren in het onderwijs om vervolgens de opgedane kennis toe te passen voor de centrale toetsen en examens of de nieuwe instrumenten over te dragen aan marktpartijen. Deze nieuwe activiteit heeft de instemming van het Ministerie van OCW gekregen en

2018 is aangemerkt als overgangsjaar waarin Stichting Cito ervaring op doet. Op basis van deze ervaringen in de praktijk wordt vervolgens gekeken op welke wijze Stichting Cito deze activiteiten op structurele basis kan uitvoeren.

3. Voornaamste risico's en onzekerheden

Risk appetite

Voor de uitvoering van wettelijke taken wordt Stichting Cito gesubsidieerd door middel van de wet SLOA. Zoals een RWT betaamt, gaat de Stichting zeer prudent om met de door haar verkregen publieke middelen. De risicobereidheid bij deze activiteiten is gering.

Strategische en operationele risico's

Cito beheerst strategische risico's middels de planning & control-cyclus. Onze planning & control-cyclus bestaat uit: een driejaarlijks strategieproces met jaarlijkse actualisatie van de strategische doelstellingen, een jaarlijks begrotingsproces waarin een meerjarenbegroting wordt opgesteld voor de komende drie jaren en het proces rondom de maandelijks financiële en niet-financiële rapportagecyclus en voortgangsoverleggen. In 2017 werden de strategische risico's herijkt en geactualiseerd.

De top vier van strategische risico's bestaat uit:

1. Een toenemende concurrentie, nieuwe innoverende start-ups, fusies of partnerships tussen educatieve uitgeverijen en toetsbedrijven en investeerders die de onderwijsmarkt hebben ontdekt. Al deze ontwikkelingen zorgen voor een grote dynamiek bij aanbieders in de (commerciële) educatieve markt. Ze raken niet alleen de business van Cito B.V., maar hebben op termijn mogelijk ook consequenties voor de wijze waarop we onze wettelijke taken uitvoeren.
2. De steeds belangrijkere plaats van technologie in het onderwijs. Het moment van 'kanteling' van papier naar digitaal toetsen komt eraan, maar niemand weet precies wanneer. Het tempo van digitalisering moet niet worden overschat, de impact van digitalisering moet niet worden onderschat.
3. De herziening van het onderwijssysteem naar een systeem waar formatief toetsen, adaptief leren en gepersonaliseerd leren een belangrijke plaats innemen. Hoe de herziening er precies uit komt te zien en wanneer dit in de praktijk plaats gaat vinden, is nog onduidelijk.
4. De komst van de Wet SLOA 2013, het ontstaan van Stichting Cito als rechtspersoon met wettelijke taak (RWT) en de consequenties voor de verhouding tussen OCW, CvTE en Stichting Cito. Een aantal consequenties hebben we inmiddels nader vormgegeven, zoals de bekostigingssystematiek en de opdrachtgever-opdrachtnemer relatie met het Ministerie van OCW en CvTE. Het punt blijft dat een aantal wettelijke taken politiek beladen is en dat er voor Cito geen zekerheid is. Voorbeelden zijn de rekentoets VO en Diagnostische Tussentijdse Toets, maar ook de Centrale Eindtoets bevindt zich in zwaar weer. Het marktaandeel van de Centrale Eindtoets daalt in hoog tempo, ook omdat Stichting Cito zich niet in de markt mag manifesteren als ontwikkelaar van deze toets. De politieke beladenheid wordt vergroot door de soms zeer luidruchtige maatschappelijke tegenstand ('toetsterreur').

Of Cito kan anticiperen op deze risico's, is afhankelijk van de volgende elementen:

- I. beschikt Cito over de klantgerichte en effectieve organisatiestructuur om de juiste product-marktcombinaties te ontwikkelen en te exploiteren?
- II. kunnen de medewerkers van Cito meekomen in de veranderingen?
- III. kan Cito haar processen efficiënt, uniform en klantgericht inrichten?
- IV. kan Cito haar processen met generieke software ondersteunen, zodat kosten en investeringen beheersbaar blijven?
- V. beschikt Cito over voldoende (financiële) middelen om ambities (tijdig) waar te maken?
- VI. kan Cito haar rol als kennispartner zo invullen, dat Stichting Cito innovatieopdrachten kan realiseren in opdracht van - en gefinancierd door - het Ministerie van OCW en externe financiers?

We zijn ons bewust van de strategische risico's waarmee we te maken hebben. We zien ze, bieden ze het hoofd. Waar mogelijk mitigeren we ze door onze bestuurlijke informatiesystemen te verbeteren aan te zetten tot een heldere strategie, externe en interne stakeholders mee te nemen in ontwikkelingen en de transparantie te vergroten. Op operationeel vlak zet Cito in op het formeel vastleggen en beheersen van risico's. Aan de hand van procesanalyses focussen we op de belangrijkste risicoprocesen. In 2017 is bijzondere aandacht geschonken aan het ontwikkelen van beleid rond informatiebeveiliging en de risico's rond het gebruik van informatie.

3.1 Informatiebeveiliging

Informatiebeveiliging gaat over alle IT-informatiemiddelen en –processen. Voor Cito is het cruciaal dat we de beschikbaarheid, integriteit en vertrouwelijkheid van onze informatievoorziening kunnen waarborgen. In 2017 werkten we aan het hebben, onderhouden en verbeteren van een samenhangend pakket aan maatregelen voor het garanderen van:

1. Beschikbaarheid:
De mate waarin beheersmaatregelen de beschikbaarheid en ongestoorde voortgang van de IT-dienstverlening waarborgen.
2. Integriteit:
De mate waarin de beheersmaatregelen (organisatie, processen en technologie) de juistheid, volledigheid en tijdigheid van de IT-dienstverlening waarborgen.
3. Vertrouwelijkheid:
De mate waarin uitsluitend geautoriseerde personen, programmatuur of apparatuur gebruik kunnen maken van de gegevens of programmatuur, al dan niet gereguleerd door (geautomatiseerde) procedures en/of technische maatregelen.

Informatiebeveiligingsbeleid werkt pas als iedereen meedoet. In 2017 zijn alle leidinggevenden getraind en is hen gewezen op de voor Cito verstrekende gevolgen van calamiteiten rond informatie. In 2018 zal het bewustwordingsproces verder worden voortgezet, onder meer door in spelvorm met medewerkers de risico's te ervaren en te mitigeren.

3.2 Financiële positie

De financiële positie van Cito solide. Er is sprake van een goede solvabiliteit en een goede liquiditeit.

3.3 Wet- en regelgeving

Cito houdt zich aan wet- en regelgeving. Bijzondere wet- en regelgeving waar we mee te maken hebben, zijn auteursrechten, de bescherming van persoonsgegevens van leerlingen, examenkandidaten en eigen medewerkers, de aanbestedingswetgeving, de Wet Markt en Overheid en natuurlijk de Wet SLOA 2013. Met de Belastingdienst sloot Cito in 2009 een convenant in het kader van Horizontaal Toezicht, waarbij de onderlinge relatie is gebaseerd op transparantie, begrip en vertrouwen.

3.4 Financiële verslaggeving

Cito houdt zich aan de van toepassing zijnde eisen voor financiële verslaggeving: BW boek 2 titel 9, de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving en de Kaderregeling subsidies OCW, SZW en VWS.

3.5 Beleggingen en liquiditeiten

Cito kent een Treasurystatuut. Voor het Treasurybeleid gelden de volgende algemene uitgangspunten:

- Cito mag middelen uitzetten binnen de kaders van de Treasuryfunctie, dit statuut en de strategie- en meerjarenbegroting. Uitzettingen moeten een degelijk karakter hebben. Cito mag geen financiële middelen aantrekken met het enkele doel deze tegen een hoger rendement uit te zetten.
- Cito mag leningen of garanties uitsluitend verstrekken aan door de toezichthouders goedgekeurde derde partijen. Vooraf moeten we ons terdege vergewissen van de financiële positie en de kredietwaardigheid van de betreffende partij.
- Derivaten (financiële instrumenten) mogen we uitsluitend gebruiken om financiële risico's te beperken. Dit houdt in dat we geen open posities innemen.

Dit is verder uitgewerkt in de volgende specifieke uitgangspunten:

1. De rentetypische looptijd en het renteniveau van uitzettingen worden afgestemd op de actuele rentestand en de rentevisie. Cito streeft naar spreiding in de rentetypische looptijden van uitzettingen.
2. Cito vermijdt koersrisico's en doet uitzettingen alleen in euro's. Uitzettingen in andere valuta zijn alleen toegestaan, als ontvangsten in vreemde valuta binnen zekere tijd worden gevolgd door uitgaven in dezelfde valuta. We sluiten valutarisico's uit door uitsluitend leningen te verstrekken, aan te gaan of te garanderen in euro's. We houden alleen saldi in vreemde valuta aan ten behoeve van voorziene uitgaven in dezelfde valuta. Vreemde valuta, waarvoor geen besteding wordt voorzien binnen één jaar, worden verkocht.
3. Uitzettingen uit hoofde van treasury vinden uitsluitend plaats bij financiële instellingen die zijn gevestigd in een lidstaat van de EU en ten minste beschikken over een AAA of AA rating. Bij bedragen tot maximaal € 1.000.000,- of een looptijd korter dan 3 maanden is een A rating voldoende. Voor de beoordeling kijken we naar de ratings van Moody's, S&P en Fitch. De financiële instelling moet aan tenminste twee van de drie ratings voldoen. Omdat S&P en Fitch een andere categorisering gebruiken, moeten we hier naar de vergelijkbare waarden kijken. Indien de rating van een financiële instelling daalt na het afsluiten van een contract, houden we verscherpt toezicht op de kredietwaardigheid van de instelling. Eventueel wordt de uitzetting opgeëist.
4. Bij het verstrekken van leningen eist Cito, waar nodig, zekerheden of garanties.
5. Door de looptijd van uitzettingen te variëren, willen we voldoende liquiditeitspositie garanderen, zodat we betalingsverplichtingen tijdig kunnen nakomen.

De uitgangspunten voor het Treasurybeleid vloeien voort uit de strategie en de meerjarenbegroting. Jaarlijks worden de uitgangspunten geactualiseerd. Daarbij houden we rekening met de mogelijkheid van onverwachte gebeurtenissen, die het gekozen risicoprofiel kunnen beïnvloeden.

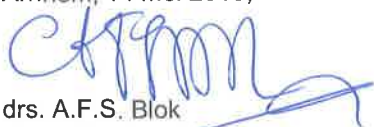
Voor de hypothecaire financiering is – op verzoek van de bank – een gedeelte van de variabele rente middels een renteswap omgezet in rente met een vaste looptijd. Cito heeft zelf geen specifiek beleid op dit terrein.

Tot slot

Cito is in beweging. In 2017 hebben we als organisatie wederom stappen gezet. Aansluitend op hetgeen in 2016 in gang is gezet op het gebied van strategie en continuïteit, hebben we het afgelopen jaar beslissingen genomen en zaken afgerond. Met het Governanceplan hebben we bovendien een nieuwe dimensie aan onze organisatie toegevoegd. Namelijk het werken vanuit onze maatschappelijke missie aan een maatschappelijke organisatie voor het onderwijs van morgen en overmorgen. Dit vroeg in 2017 inzet, verandervermogen en flexibiliteit van onze medewerkers.

De Raad van Bestuur wil alle klanten, stakeholders en medewerkers danken voor hun inzet en vertrouwen over het afgelopen jaar en gaat graag met hen de uitdaging aan om in 2018 stil te staan bij het 50-jarige bestaan van Cito.

Arnhem, 14 mei 2018,

drs. A.F.S. Blok
Voorzitter Raad van Bestuur

mr. A.T.M. Weijers
Lid Raad van Bestuur

2

Verslag van de Raad van Toezicht

1. Algemeen

Het jaar 2017 stond voor Cito in het teken van de uitwerking van de aangescherpte missie naar het Governance plan (de besturing en beheersing van Cito en de zeggenschap en verantwoordelijkheden binnen Cito), naar de strategische koers en naar de inrichting van de bedrijfsvoering van Cito. De implementatie van het Governance plan, van de strategische koers en van de daarbij behorende inrichting van de bedrijfsvoering zijn in 2017 gestart.

De Raad van Toezicht heeft hierop toezicht gehouden en heeft het toezicht hierop aangepast. Per 1 Januari 2017 is de Raad van Commissarissen van Cito B.V. geïntegreerd in de Raad van Toezicht van Stichting Cito. Cito heeft nu één toezichthoudend orgaan, de Raad van Toezicht. Het toezicht van de Raad richt zich op Stichting Cito, welke Stichting ter realisering van zijn missie tevens (100%) aandeelhouder is van Cito B.V.

De integratie van het toezicht maakt deel uit van het Governanceplan van Cito. Dit Governance plan is besproken en ondertekend door het Ministerie van OCW op 6 maart 2017. Het belangrijkste element uit dit Governance plan is dat Cito haar positie als kennisplatform en aanjager van onderzoek en innovatie in het kader van de wettelijke taken transparant, meetbaar en voorspelbaar maakt. De activiteiten van Cito zijn passend bij haar maatschappelijke missie en kunnen ook samen of in opdracht van derden plaatsvinden. Hierbij past een openbaar meerjarenbeleidsplan dat afgestemd is met stakeholders.

De Raad van Toezicht heeft het Governanceplan goedgekeurd omdat het plan uitdrukking geeft aan de zorgvuldige afweging van de belangen van de missie van Cito en van de belangen van het Ministerie van OCW en een evenwichtige vertaling is van deze belangen naar de besturing, beheersing en de zeggenschap en verantwoordelijkheden binnen Cito.

Daarbij heeft de RvT in zijn overweging het zwaarst laten wegen dat de Governance ingericht is op de realisering van de aangescherpte missie en de daarbij behorende maatschappelijke opdracht.

De strategische richting 'Samen vernieuwen in eigenheid' is het resultaat van de visie van de Raad van Bestuur, de interactie met medewerkers en met de belangrijkste stakeholders van Cito en de interactie met de Raad van Toezicht. 'Samen vernieuwen in eigenheid' bevat de inbreng van de stakeholders en is tevens de basis voor het vastgestelde stakeholders beleid. De Raad van Toezicht heeft 'Samen vernieuwen in eigenheid' goedgekeurd omdat de Raad vindt dat de missie van Cito hiermee gerealiseerd kan worden.

De Raad van Toezicht heeft in de interactie met de Raad van Bestuur getoetst of er een zorgvuldig proces met de verschillende stakeholders is doorlopen bij de totstandkoming van de strategische richting. Daarnaast is gekeken of de richting aansluit bij de missie en of er voldoende focus in de doelstellingen is. Als afgeleide daarvan is beoordeeld of het plan realistisch is in termen van uitvoerbaarheid (o.b.v. o.a. de aanwezige middelen, eventuele risico's, de veranderende capaciteit van de organisatie en het benodigd leiderschap). Na een zorgvuldig proces tussen Raad van Bestuur en Raad van Toezicht op basis van bovenstaande is het plan geaccordeerd.

De Raad van Toezicht heeft zijn visie op het toezicht vastgelegd in een toezichtvisie. Dit document wordt op de website van Cito gepubliceerd.

De kern van de visie van de Raad is dat de Raad specifiek toezicht houdt op de realisatie van de maatschappelijke doelstellingen van Cito, de ontwikkeling van het vermogen (de financiële continuïteit), de legitimiteit van besluiten en handelingen, de Governance structuur, de integriteit en het functioneren van de Raad van Bestuur.

Aansluitend daarbij zijn de reglementen van de auditcommissie, de remuneratie commissie en van de commissie onderwijs en kwaliteit opgesteld en/of aangepast. Deze documenten worden op de website van Cito gepubliceerd.

2. Werkzaamheden Raad van Toezicht

2.1 Vergaderingen van de Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht heeft in het verslagjaar zes reguliere vergaderingen gehouden. De reguliere vergaderingen worden bijgewoond door de leden van de Raad van Toezicht en de Raad van Bestuur (en voorbereid door de RvB en de voorzitter en vice voorzitter van de RvT). Afhankelijk van de onderwerpen die op de agenda staan worden ook medewerkers van Cito uitgenodigd bij onderdelen van de vergadering. Naast de reguliere vergaderingen hebben de Raad van Toezicht (of individuele toezichthouders) en de Raad van Bestuur in 2017 ook per telefoon afgestemd. Toezichthouders onderling hebben ook geregeld telefonisch overleg.

2.2 Strategiedag en themamiddag

De Raad van Toezicht heeft in het verslagjaar, samen met de Raad van Bestuur eenmaal een strategiedag gehouden op 1 juni 2017. De strategiedag was gewijd aan de ontwikkelingen in het onderwijs en de veranderende context voor Cito, aan de voorbereiding van de Raad van Bestuur op de gesprekken met de stakeholders ten behoeve van het meerjarenbeleidsplan, aan het portfolio van Cito, de kwaliteit van de producten en aan de organisatieontwikkeling van Cito.

In november heeft de Raad van Toezicht in het bijzonder gesproken over het thema 'delen is vermenigvuldigen'. 'Delen is vermenigvuldigen' staat voor het uitgangspunt dat de maatschappelijke missie van Cito betekent dat Cito zijn kennis deelt en verspreidt.

2.3 Samenstelling Raad van Bestuur

De Raad van Bestuur van Cito bestaat uit mevrouw drs. A.F.S. Blok, voorzitter Raad van Bestuur van Cito en de heer mr. A.T.M. Weijers, COO, lid Raad van Bestuur van Cito.

Op 11 mei 2017 heeft de Raad van Toezicht decharge verleend aan de Raad van Bestuur voor het gevoerde beleid in 2016.

2.4 Overleg met de OR

De Raad van Toezicht heeft in het verslagjaar tweemaal de overlegvergadering van de Raad van Bestuur met de OR bijgewoond. Dit was respectievelijk 27 juni en 19 december. Op de agenda stonden de organisatorische-, financiële- en personele ontwikkelingen en maatregelen. Op deze manier kijkt de Raad van Toezicht eveneens binnen de organisatie mee in het overleg van de Raad van Bestuur met het orgaan dat de werknemers binnen Cito vertegenwoordigt.

Daarnaast is aanvullend gesproken in het drieradenoverleg op 11 mei 2017 met de OR over de driehoek Raad van Bestuur – OR – toezichthouders. Op de agenda stond een kennismaking met de nieuwe OR leden, de rol en verantwoordelijkheid van de RvT, de RvB en de OR en het onderwerp Cito in een veranderende omgeving. De samenwerking tussen de Raad van Toezicht, Raad van Bestuur en Ondernemingsraad is geoptimaliseerd.

2.5 Reguliere onderwerpen

Conform de statuten en reglementen zijn de volgende onderwerpen behandeld tijdens de vergaderingen van de Raad van Toezicht:

- Politiek-maatschappelijke ontwikkelingen met relevantie voor de strategie en activiteiten van Stichting Cito en benodigde koers daarin.
- Technologische ontwikkelingen en de relevantie daarvan voor de activiteiten van Stichting Cito en Cito B.V.
- Ontwikkelingen binnen het onderwijs, bedrijfsleven en in het buitenland waar dit raakt aan de missie en de positie van Stichting Cito en Cito B.V.
- De algemene gang van zaken aan de hand van de voortgangsrapportages en de kwartaalcijfers verstrekt door de Raad van Bestuur.
- Goedkeuring van de jaarrekening 2016, bespreking van het Accountantsverslag 2016 en de Managementletter 2016 in aanwezigheid van de externe onafhankelijke accountant.
- Goedkeuring van de begroting 2018.

De Raad van Toezicht heeft aan de hand van de onderwerpen een jaarkalender opgesteld waarin de terugkerende onderwerpen benoemd zijn. Dit is in lijn met de Auditcommissie, de Remuneratie commissie en de Commissie Onderwijs & Kwaliteit.

3. Samenstelling Raad van Toezicht en commissies

3.1 Samenstelling Raad van Toezicht

De samenstelling van de Raad van Toezicht is als volgt:

- mevrouw mr. J.G.J.M. de Zwaan (voorzitter)
- de heer prof. dr. W.D. ten Have (vicevoorzitter)
- mevrouw drs. D. van Kelle (lid)
- de heer S. van Elsloo RA (lid)
- mevrouw mr. drs. T.S.M. van Schie (lid)
- de heer prof. dr. K. Sijtsma (lid)

Conform het rooster van aftreden is mevrouw mr. J.G.J.M. de Zwaan herbenoemd als voorzitter met ingang van 1 september 2017.

De Raad van Toezicht heeft haar eigen functioneren geëvalueerd. De Raad van Toezicht heeft vastgesteld dat de toezichhoudende functie naar behoren wordt uitgeoefend. Met de Raad van Bestuur is eveneens gesproken over de toezichhoudende en adviserende functie vanuit de Raad van Toezicht.

De Raad van Toezicht heeft een toezichtvisie opgesteld. De toezichtvisie is niet een statisch document maar wel een richtinggevend document wat het gesprek kan vereenvoudigen. Het reglement Raad van Toezicht is herzien en vastgesteld.

3.2 Auditcommissie

In 2017 is de Auditcommissie viermaal bijeengekomen in aanwezigheid van de Raad van Bestuur. Twee vergaderingen van de Auditcommissie zijn bijgewoond door de externe onafhankelijke accountant. De Auditcommissie heeft zich onder andere gebogen over de jaarrekeningen 2016, het Accountantsverslag 2016 en de follow-up van de Managementletter 2016, auditplan 2017, de Managementletter 2017, de tussentijdse financiële cijfers over 2017, de begroting 2018-2020, de evaluatie van het treasurystatuut, de structuur van de financiële functie, de administratieve procedure rondom het SLOA-proces, het risicomanagement en het IT-beleid. De Auditcommissie adviseert de Raad van Toezicht in deze onderwerpen. De verslagen van de vergaderingen van de Auditcommissie zijn besproken in de vergaderingen van de toezichhouders.

De Auditcommissie bestond in 2017 uit de heer S. van Elsloo RA (voorzitter) en mevrouw mr. drs. T.S.M. van Schie. De Auditcommissie heeft haar reglement herzien en vastgesteld.

3.3 Remuneratie-, selectie- en benoemingscommissie

De Raad van Toezicht heeft in een besloten vergadering het functioneren en de samenstelling van de Raad van Bestuur als college en per individuele bestuurder besproken. De remuneratie-, selectie- en benoemingscommissie, in casu de voorzitter van de Raad van Toezicht (mevrouw mr. J.G.J.M. de Zwaan) en de vicevoorzitter van de Raad van Toezicht (de heer prof. dr. W.D. ten Have), heeft met de twee leden van de Raad van Bestuur elk afzonderlijk en ook gezamenlijk het functioneren van de Raad van Bestuur besproken.

De Raad van Toezicht, vertegenwoordigd door de remuneratie commissie heeft vastgesteld dat de Raad van Bestuur zijn functie goed vervult en heeft met de Raad van Bestuur de nieuwe doelen geformuleerd.

De Remuneratiecommissie heeft haar reglement herzien en vastgesteld.

3.4. Commissie Onderwijs & Kwaliteit

Met ingang van 1 januari 2017 is de commissie Onderwijs & Kwaliteit van start gegaan. De commissie is tweemaal bijeengekomen in aanwezigheid van de Raad van Bestuur. Een reglement is opgesteld en vastgelegd. De commissie Onderwijs & Kwaliteit bestond in 2017 uit de heer prof. dr. K. Sijtsma en mevrouw drs. D. van Kelle.

Arnhem, 14 mei 2018,

Mevrouw mr. J.G.J.M de Zwaan
Voorzitter Raad van Toezicht

Jaarrekening 2017

Geconsolideerde balans per 31 december 2017

(na verwerking van de bestemming van het resultaat)

	Ref.	31 december 2017		31 december 2016	
		€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000
<i>Activa</i>					
Vaste activa					
Immateriële vaste activa	1	551		1.081	
Materiële vaste activa	2	30.282		31.904	
Financiële vaste activa	3	951		222	
			31.784		33.207
Vlottende activa					
Vorraden	4	854		1.227	
Onderhanden projecten	5	355		80	
Vorderingen	6	3.760		3.920	
Liquide middelen	7	28.660		30.594	
			33.629		35.821
			65.413		69.028
<i>Passiva</i>					
Groepsvermogen					
Eigen vermogen	8		37.060		36.997
Voorzieningen	9		1.692		1.819
Langlopende schulden	10		6.737		7.158
Kortlopende schulden	11		19.924		23.054
			65.413		69.028

Geconsolideerde winst- en verliesrekening over 2017

	Ref.	2017		2016	
		€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000
<i>Netto-omzet</i>					
- Opbrengsten Wet SLOA		32.852		35.810	
- Opbrengsten marktactiviteiten		24.260		25.520	
			57.112		61.330
<i>Mutatie onderhanden projecten</i>	12		2.083		(241)
Som der bedrijfsopbrengsten			59.195		61.089
<i>Uitbesteed werk en andere externe kosten</i>					
Personeelskosten	13		12.349		12.431
Afschrijvingskosten	14		39.743		38.834
Overige bedrijfskosten	15		2.255		2.886
			5.721		5.824
Som der bedrijfskosten			60.068		59.975
Bedrijfsresultaat			(873)		1.114
<i>Financiële baten en lasten</i>					
Opbrengsten effecten	16		0		10
Rentebaten			28		70
Rentelasten			(375)		(398)
			(347)		(318)
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening voor belastingen			(1.220)		796
Belastingen resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening	17		537		9
Resultaat deelnemingen na belastingen	18		747		5
Resultaat na belastingen			64		810
Resultaatbestemming					
Toevoeging bestemmingsfonds OCW			798		71
Onttrekking bestemmingsfonds OCW			(2.667)		(481)
Toevoeging bestemmingsfonds EZ			0		271
Onttrekking bestemmingsfonds EZ			(1.101)		0
Onttrekking/Toevoeging overige reserves			3.034		949
Resultaatbestemming			64		810

Geconsolideerd kasstroomoverzicht over 2017

	2017		2016	
	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000
Kasstroom uit operationele activiteiten				
Bedrijfsresultaat		(873)		1.114
Aanpassingen voor:				
Afschrijvingen op (im)materiële vaste activa	2.255		2.886	
(Onttrekking)/Dotatie voorzieningen	(127)		703	
		2.128		3.589
Veranderingen in werkkapitaal:				
Vorderingen	160		(405)	
Voorraden	98		436	
Kortlopende schulden	(3.132)		(582)	
		(2.874)		(551)
Kasstroom uit bedrijfsoperaties		(1.619)		4.152
Ontvangen /(betaalde) rente	(347)		(328)	
Ontvangen/(betaalde) vennootschapsbelasting	0		9	
		(347)		(319)
Kasstroom uit operationele activiteiten		(1.966)		3.833
Kasstroom uit investeringsactiviteiten				
(Des)Investerings in:				
- Immateriële vaste activa	88		(316)	
- Materiële vaste activa	(190)		(135)	
- Deelnemingen	555		48	
- Effecten	0		4.937	
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		453		4.534
Kasstroom uit financieringsactiviteiten				
Ontvangst langlopende schulden	0		0	
Aflossing langlopende schulden	(421)		(421)	
		(421)		(421)
Netto kasstroom		(1.934)		7.946
Koers- en omrekeningsverschillen op geldmiddelen		0		0
Toename/(afname) geldmiddelen		(1.934)		7.946
Mutatie geldmiddelen				
Geldmiddelen per 1 januari		30.594		22.648
Toename/(afname) geldmiddelen		(1.934)		7.946
Geldmiddelen per 31 december		28.660		30.594

Algemene toelichting

Algemeen

Activiteiten

De activiteiten van Cito betreffen voornamelijk het uitvoeren van projecten voortvloeiende uit de Wet subsidiëring landelijke onderwijsondersteunende activiteiten, het ontwikkelen, produceren en afnemen van toetsen, examens en beoordelingen en het rapporteren over de resultaten. Zowel in opdracht van derden, als voor eigen risico en rekening en in binnen- en buitenland, waarbij de landen van de Europese Unie de belangrijkste afzetmarkt vormen.

Groepsverhoudingen

Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling te Arnhem is de moedermaatschappij van Cito. Aan het hoofd van deze groep staat Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling te Arnhem.

Stelselwijzigingen

In 2017 hebben zich geen stelselwijzigingen voorgedaan.

Aanpassing vergelijkende cijfers

In de jaarrekeningen van 2016 en eerder werd de doorbelasting groepsmaatschappijen op één regel in de winst- en verliesrekening gepresenteerd. Dit betreft de doorbelasting van het aandeel in de algemene kosten van Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling aan de groepsmaatschappijen. Vanaf het boekjaar 2017 wordt deze doorbelasting gepresenteerd op de regel waarop de doorbelasting betrekking heeft. In verband met de vergelijkbaarheid voor de winst- en verliesrekening (en bijbehorende toelichtingen) zijn de vergelijkende cijfers 2016 op dezelfde wijze in presentatie aangepast. Hierbij is de totale post van € 1.324.000 als dekking voor de algemene kosten gerubriceerd onder de posten Personeelskosten (€ 855.000), Overige bedrijfskosten (€ 281.000) en Rentelasten (€ 188.000). De aanpassing in presentatie heeft geen resultaatseffect.

Begroting

Conform RJ 640.305 dient de begroting opgenomen te worden in de winst- en verliesrekening. Over 2017 is de begroting opgenomen in de jaarrekening voor Stichting Cito enkelvoudig.

Consolidatie

In de consolidatie worden de financiële gegevens voor 100% opgenomen van Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling, haar groepsmaatschappijen en andere rechtspersonen waarop zij een overheersende zeggenschap kan uitoefenen of waarover zij de centrale leiding heeft. Groepsmaatschappijen zijn rechtspersonen waarin Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling direct of indirect overheersende zeggenschap kan uitoefenen doordat zij beschikt over de meerderheid van de stemrechten of op enig andere wijze de financiële en operationele activiteiten kan beheersen. Hierbij wordt tevens rekening gehouden met potentiële stemrechten die direct kunnen worden uitgeoefend op balansdatum. Het aandeel van derden in het groepsvermogen en in het groepsresultaat wordt afzonderlijk vermeld.

Wanneer er sprake is van een belang in een joint venture, dan wordt het desbetreffende belang proportioneel geconsolideerd. Van een joint venture is sprake indien als gevolg van een overeenkomst tot samenwerking de zeggenschap door de deelnemers gezamenlijk wordt uitgeoefend.

Intercompany-transacties, intercompany-winsten en onderlinge vorderingen en schulden tussen groepsmaatschappijen en andere in de consolidatie opgenomen rechtspersonen worden geëlimineerd. Waarderingsgrondslagen van groepsmaatschappijen en andere in de consolidatie opgenomen rechtspersonen zijn waar nodig gewijzigd om aansluiting te krijgen bij de geldende waarderingsgrondslagen voor Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling.

De, voor 100%, in de consolidatie begrepen vennootschappen zijn, naast Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling zelf:

<u>Naam</u>	<u>Vestigingsplaats</u>	<u>Aandeel in het kapitaal</u>
Cito B.V.	Arnhem	100%
Cito Evaluation Services B.V.	Arnhem	100%
Cito Certification B.V.	Arnhem	100% (t/m 10-11-2017)
Cito International B.V.	Arnhem	100%
Cito Deutschland GmbH	Solingen, Duitsland	100%
Cito USA Inc.	Delaware, Verenigde Staten	100% (t/m 24-03-2017)

Verbonden partijen

Als verbonden partij worden aangemerkt alle rechtspersonen waarover overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kan worden uitgeoefend. Ook rechtspersonen die overwegende zeggenschap kunnen uitoefenen worden aangemerkt als verbonden partij. Ook de statutaire leden van de Raad van Bestuur en nauwe verwanten zijn verbonden partijen.

Van betekenis zijnde transacties met verbonden partijen worden toegelicht voor zover die niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Hiervan wordt toegelicht de aard en omvang van de transactie en andere informatie die nodig is voor het verschaffen van inzicht.

Acquisities en desinvesteringen van groepsmaatschappijen

Vanaf de overnamedatum worden de resultaten en de identificeerbare activa en passiva van de overgenomen vennootschap opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening. De overnamedatum is het moment dat overheersende zeggenschap kan worden uitgeoefend op de betreffende vennootschap.

De verkrijgingsprijs bestaat uit het geldbedrag of het equivalent hiervan dat is overeengekomen voor de verkrijging van de overgenomen onderneming vermeerderd met eventuele direct toerekenbare kosten. Indien de verkrijgingsprijs hoger is dan het nettobedrag van de reële waarde van de identificeerbare activa en passiva wordt het meerdere als goodwill geactiveerd onder de immateriële vaste activa. Indien de verkrijgingsprijs lager is dan het nettobedrag van de reële waarde van de identificeerbare activa en passiva, dan wordt het verschil (negatieve goodwill) als overlopende passiefpost opgenomen.

De maatschappijen die in de consolidatie betrokken zijn, blijven in de consolidatie opgenomen tot het moment dat zij worden verkocht; deconsolidatie vindt plaats op het moment dat de beslissende zeggenschap wordt overgedragen.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen. Kasstromen in vreemde valuta zijn omgerekend tegen een geschatte gemiddelde koers. Koersverschillen bij geldmiddelen worden afzonderlijk in het kasstroomoverzicht getoond. Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest, ontvangen dividenden en winstbelastingen zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten. Betaalde dividenden en mutaties op de langlopende schulden zijn opgenomen onder de kasstroom uit financieringsactiviteiten. De verkrijgingsprijs van de verworven groepsmaatschappij is opgenomen onder de kasstroom uit investeringsactiviteiten, voor zover betaling in geld heeft plaatsgevonden. De geldmiddelen die in de verworven groepsmaatschappij aanwezig zijn, zijn op de aankoopprijs in mindering gebracht. Transacties waarbij geen instroom of uitstroom van kasmiddelen plaatsvindt, waaronder financiële leasing, zijn niet in het kasstroomoverzicht opgenomen.

Schattingen

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat de Raad van Bestuur van Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling zich over verschillende zaken een oordeel vormt en dat de Raad van Bestuur schattingen maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in art. 2:362 lid 1 Burgerlijk Wetboek vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningposten.

Beleidsregels toepassing WNT

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semi-publieke sector (WNT) is met ingang van 1 januari 2013 van kracht.

Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Algemeen

Op grond van de Wet SLOA 2013 dient Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling te voldoen aan de Kaderregeling OCW, SZW en VWS en het Besluit vaststelling beleidskader SLOA.

De geconsolideerde jaarrekening is op grond van art. 2:360 lid 3 Burgerlijk Wetboek opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 Burgerlijk Wetboek en de stellige uitspraken van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, die uitgegeven zijn door de Raad voor de Jaarverslaggeving. De jaarrekening is opgesteld in euro's.

De jaarrekening is opgesteld in euro's.

Activa en passiva (met uitzondering van het groepsvermogen) worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs.

Subsidieverantwoording Wet SLOA 2013

Inzake de verantwoording van de subsidies van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (ministerie van OCW) en het ministerie van Economische Zaken (ministerie van EZ) is rekening gehouden met de bepalingen in de Wet subsidiëring landelijke onderwijsondersteunende activiteiten 2013 (Wet SLOA 2013). De subsidieafrekeningen zijn opgesteld met in achtneming van de Kaderregeling subsidies OCW, SZW en VWS en Besluit vaststelling beleidskader SLOA en indien van toepassing de specifieke bepalingen in de betreffende subsidiebeschikkingen.

Gedurende het verslagjaar is de verplichting tot naleving van de Aanbestedingswet 2012 opnieuw geëvalueerd. De conclusie luidt dat deze verplichting voor Stichting Cito niet eenduidig kan worden vastgesteld op basis van de geldende wet- en regelgeving. Stichting Cito hanteert de aanbestedingswet. Om die reden is Stichting Cito gedurende 2017 gestart met het aanpassen van processen en procedures zodat deze in lijn zijn met geldende wetgeving. Vanaf 1 januari 2019 voldoet Stichting Cito aan alle eisen die de aanbestedingswet stelt.

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar.

Vreemde valuta

Functionele valuta

De posten in de jaarrekening van de groepsmaatschappijen worden gewaardeerd met inachtneming van de valuta van de economische omgeving waarin de groepsmaatschappij haar bedrijfsactiviteiten voornamelijk uitoefent (de functionele valuta). De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld in euro's; dit is zowel de functionele als de presentatievaluta van Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling.

Transacties, vorderingen en schulden

Transacties in vreemde valuta gedurende de verslagperiode zijn in de jaarrekening verwerkt tegen de koers op transactiedatum. Monetaire activa en passiva in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per balansdatum. De uit de afwikkeling en omrekening voortvloeiende koersverschillen komen ten gunste of ten laste van de winst-en-verliesrekening onder de financiële baten en lasten, tenzij hedge-accounting wordt toegepast. Niet-monetaire activa die volgens de verkrijgingsprijs worden gewaardeerd in een vreemde valuta worden omgerekend tegen de wisselkoers op de transactiedatum (of de benaderde koers).

Omrekeningsverschillen bij intragroepsleningen op lange termijn die feitelijk een uitbreiding of inkrimping van de netto-investering van buitenlandse deelnemingen zijn, worden rechtstreeks ten gunste of ten laste van het eigen vermogen gebracht in de wettelijke reserve omrekeningsverschillen.

Groepsmaatschappijen

De activa en passiva van buitenlandse deelnemingen die in de consolidatie zijn opgenomen en in vreemde valuta luiden, worden omgerekend tegen de koers per balansdatum; de baten en lasten tegen de gemiddelde koersen gedurende het boekjaar. Goodwill en de aanpassingen naar reële waarde van identificeerbare activa en passiva worden gezien als een onderdeel van de buitenlandse deelnemingen en worden per balansdatum eveneens

omgerekend tegen de koers op balansdatum. De hieruit resulterende omrekeningsverschillen wordt rechtstreeks ten gunste of ten laste van het eigen vermogen gebracht in de wettelijke reserve omrekeningsverschillen.

Immateriële vaste activa

Kosten van immateriële vaste activa, waaronder intellectuele eigendomsrechten en software, worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs en lineair afgeschreven gedurende de geschatte economische levensduur. Met op balansdatum verwachte duurzame waardeverminderingen wordt rekening gehouden.

Goodwill

Positieve goodwill voortkomend uit acquisities en berekend in overeenstemming met de paragraaf "Acquisities en desinvesteringen van groepsmaatschappijen" wordt geactiveerd en lineair afgeschreven gedurende de geschatte economische levensduur.

Materiële vaste activa

Bedrijfsgebouwen en -terreinen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs plus bijkomende kosten of vervaardigingsprijs onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de geschatte toekomstige gebruiksduur. Op terreinen wordt niet afgeschreven. Er wordt rekening gehouden met de bijzondere waardeverminderingen die op balansdatum worden verwacht.

Overige vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs inclusief direct toerekenbare kosten, onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte toekomstige gebruiksduur en bijzondere waardeverminderingen. De vervaardigingsprijs bestaat uit de aanschaffingskosten van grond- en hulpstoffen en kosten die rechtstreeks toerekenbaar zijn aan de vervaardiging inclusief installatiekosten.

Subsidies op investeringen worden in mindering gebracht op de verkrijgings- of vervaardigingsprijs van de activa waarop de subsidies betrekking hebben.

Er is sprake van een verplichting tot herstel na afloop van het jaar van het gebruik van de gehuurde bedrijfspanden. De kosten worden rechtstreeks in het resultaat verantwoord in het jaar dat deze zich voordoen.

Financiële vaste activa

Deelnemingen

Deelnemingen in groepsmaatschappijen en overige deelnemingen waarin invloed van betekenis kan worden uitgeoefend worden gewaardeerd volgens de nettovermogenswaardemethode. Wanneer 20% of meer van de stemrechten uitgebracht kan worden, wordt ervan uitgegaan dat er invloed van betekenis is.

De nettovermogenswaarde wordt berekend volgens de grondslagen die gelden voor deze jaarrekening; voor deelnemingen waarvan onvoldoende gegevens beschikbaar zijn voor aanpassing aan deze grondslagen, wordt uitgegaan van de waarderingsgrondslagen van de desbetreffende deelneming.

Indien de waardering van een deelneming volgens de nettovermogenswaarde negatief is, wordt deze op nihil gewaardeerd. Indien en voor zover Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling in deze situatie geheel of gedeeltelijk instaat voor de schulden van de deelneming, dan wel het stellige voornemen heeft de deelneming tot betaling van haar schulden in staat te stellen, wordt hiervoor een voorziening getroffen voor het gedeelte dat door de deelneming niet zelf kan worden gefinancierd.

De eerste waardering van gekochte deelnemingen is gebaseerd op de reële waarde van de identificeerbare activa en passiva op het moment van acquisitie. Voor de vervolgwaaarding worden de grondslagen toegepast die gelden voor deze jaarrekening, uitgaande van de waarden bij eerste waardering.

Deelnemingen waarop geen invloed van betekenis kan worden uitgeoefend, worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. Indien sprake is van een bijzondere waardevermindering vindt waardering plaats tegen de realiseerbare waarde; afwaardering vindt plaats ten laste van de winst-en-verliesrekening.

Vorderingen op deelnemingen

De onder financiële vaste activa opgenomen vorderingen worden gewaardeerd tegen de reële waarde van het verstrekte bedrag, gewoonlijk de nominale waarde, onder aftrek van noodzakelijk geachte voorzieningen.

Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa

De vennootschap beoordeelt op iedere balansdatum of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort. Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde.

De opbrengstwaarde is bepaald met behulp van de actieve markt. Voor de bepaling van de bedrijfswaarde wordt bij het contant maken van de kasstromen een disconteringsvoet gehanteerd. Een bijzondere waardeverminderingverlies wordt direct als een last verwerkt in de winst-en-verliesrekening.

Indien wordt vastgesteld dat een bijzondere waardevermindering die in het verleden verantwoord is, niet meer bestaat of is afgenomen, dan wordt de toegenomen boekwaarde van de desbetreffende activa niet hoger gesteld dan de boekwaarde die bepaald zou zijn indien geen bijzondere waardevermindering voor het actief zou zijn verantwoord.

Ook voor financiële instrumenten beoordeelt de vennootschap op iedere balansdatum of er objectieve aanwijzingen zijn voor bijzondere waardeverminderingen van een financieel actief of een groep van financiële activa. Bij aanwezigheid van objectieve aanwijzingen voor bijzondere waardeverminderingen bepaalt de vennootschap de omvang van het verlies uit hoofde van de bijzondere waardeverminderingen, en verwerkt dit direct in de winst-en-verliesrekening.

Bij financiële activa die gewaardeerd zijn tegen geamortiseerde kostprijs wordt de omvang van de bijzondere waardevermindering bepaald als het verschil tussen de boekwaarde van het actief en de best mogelijke schatting van de toekomstige kasstromen, contant gemaakt tegen de effectieve rentevoet van het financiële actief zoals die is bepaald bij de eerste verwerking van het instrument. Het waardeverminderingverlies dat daarvoor opgenomen was, dient te worden teruggenomen indien de afname van de waardevermindering verband houdt met een objectieve gebeurtenis na afboeking. De terugname wordt beperkt tot maximaal het bedrag dat nodig is om het actief te waarderen op de geamortiseerde kostprijs op het moment van de terugname, als geen sprake geweest zou zijn van een bijzondere waardevermindering. Het teruggenomen verlies wordt in de winst-en-verliesrekening verwerkt.

Bij een investering in eigenvermogensinstrumenten gewaardeerd tegen kostprijs wordt de omvang van de bijzondere waardevermindering bepaald als het verschil tussen de boekwaarde van het financiële actief en de best mogelijke schatting van de toekomstige kasstromen, contant gemaakt tegen de actuele vermogenskostenvoet voor een

soortgelijk financieel actief. Het bijzondere-waardevermindingsverlies wordt slechts teruggenomen indien het wegnemen van de indicatie van een bijzondere waardevermindering objectief waarneembaar is.

Vorraden

De voorraden toetsproducten worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijzen onder toepassing van de FIFO-methode ('first in, first out') en kan afzonderlijk een voorziening van incurantheid worden gevormd. De mutatie in de voorziening voor incurante voorraden is verantwoord onder de mutatie voorraad gereed product in de winst- en verliesrekening. Indien van toepassing worden de voorraden gewaardeerd tegen lagere opbrengstwaarde.

Onderhanden projecten

Onderhanden projecten in opdracht van derden worden gewaardeerd tegen de te realiseren projectopbrengsten. Indien van toepassing, worden hierop de verwerkte verliezen en reeds gedeclareerde termijnen in mindering gebracht. Onderhanden projecten worden afzonderlijk in de balans onder vlottende activa gepresenteerd. Onderhanden projecten waarvan de gefactureerde termijnen hoger zijn dan de gerealiseerde projectopbrengsten worden gepresenteerd onder de kortlopende schulden. Uitgaven voor projectkosten voor nog niet verrichte prestaties worden opgenomen onder de voorraden tegen kostprijs.

Vorderingen

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Handelsvorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Als de ontvangst van de vordering is uitgesteld op grond van een verlengde overeengekomen betalingstermijn wordt de reële waarde bepaald aan de hand van de contante waarde van de verwachte ontvangsten en worden er op basis van de effectieve rente rente-inkomsten ten gunste van de winst-en-verliesrekening gebracht. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en direct opeisbare deposito's met een looptijd korter dan 12 maanden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten.

De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen, tenzij anders vermeld. Wanneer de verwachting is dat een derde de verplichtingen vergoedt, en wanneer het waarschijnlijk is dat deze vergoeding zal worden ontvangen bij de afwikkeling van de verplichting, dan wordt deze vergoeding als een actief in de balans opgenomen.

Voorziening jubilea

De voorziening jubilea wordt opgenomen op basis van de verwachte uitkeringen gedurende het dienstverband. Bij de berekening van de voorziening wordt onder meer rekening gehouden met verwachte salarisstijgingen en de blijfkans.

Voorziening groot onderhoud

Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling heeft een pand aan de Amsterdamseweg met als gevolg dat hiervoor vanaf boekjaar 2013 een voorziening groot onderhoud wordt opgebouwd. De dotatie op de voorziening ter gelijkmatige verdeling van lasten voor groot onderhoud van het gebouw wordt bepaald op basis van de te verwachten kosten over een reeks van jaren. De dotatie op de voorziening groot onderhoud is gebaseerd op het meerjarenonderhoudsplan. De voorziening wordt lineair opgebouwd. Het uitgevoerde groot onderhoud wordt ten laste van deze voorziening gebracht.

Latente belastingvorderingen en –verplichtingen

Latente belastingvorderingen en –verplichtingen worden opgenomen voor tijdelijke verschillen tussen de waarde van de activa en passiva volgens fiscale voorschriften enerzijds en de boekwaarden die in deze jaarrekening gevolgd worden anderzijds. De berekening van de latente belastingvorderingen en –verplichtingen geschiedt tegen de belastingtarieven die op het einde van het verslagjaar gelden, of tegen de tarieven die in de komende jaren gelden, voor zover deze al bij wet zijn vastgesteld.

Latente belastingvorderingen uit hoofde van verrekenbare verschillen en beschikbare voorwaartse verliescompensatie worden opgenomen voor zover het waarschijnlijk is dat er toekomstige fiscale winst beschikbaar zal zijn waarmee verliezen kunnen worden gecompenseerd en verrekeningsmogelijkheden kunnen worden benut. Belastinglatenties worden gewaardeerd op nominale waarde.

Schulden

De schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Transactiekosten die direct zijn toe te rekenen aan de verwerving van de schulden worden in de waardering bij eerste verwerking opgenomen. Schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten.

Het verschil tussen de bepaalde boekwaarde en de uiteindelijke aflossingswaarde wordt op basis van de effectieve rente gedurende de looptijd van de schulden in de winst-en-verliesrekening als interestlast verwerkt.

Operationele leasing

Geconsolideerd bestaan er leasecontracten waarbij een groot deel van de voor- en nadelen die aan de eigendom verbonden is, niet bij de stichting ligt. Deze leasecontracten worden verantwoord als operationele leasing. Verplichtingen uit operationele leasing worden op lineaire basis verwerkt in de winst- en verliesrekening over de looptijd van het contract.

Financiële instrumenten

Een financieel instrument is een overeenkomst die leidt tot een financieel actief van een partij en een financiële verplichting of een eigen-vermogensinstrument van een andere partij. Een eigen-vermogensinstrument is elk contract dat het overblijvende belang omvat in de activa van een partij, na aftrek van alle verplichtingen. Gekochte obligaties zijn primaire (niet-afgeleide) financiële activa met vaste of bepaalde betalingen.

De effectenportefeuille van de stichting is door middel van een vermogensbeheerovereenkomst ondergebracht bij derden. Volgens het afgegeven mandaat is deze derde vrij te handelen naar inzicht, rekening houdend met een beleggingshorizon van 8 jaar. Het mandaat houdt rekening met een verdeling met bepaalde bandbreedtes over beleggingsfondsen, gekochte obligatieleningen en liquiditeiten. Deze zijn zowel beurs- als niet-beursgenoteerd, waarbij sprake is van een actieve markt met frequente marktnoteringen.

Investeringen in beleggingsfondsen en gekochte obligaties, zowel beurs- als niet-beursgenoteerd, worden gewaardeerd tegen de reële waarde waarbij de baten en lasten direct in de winst- en verliesrekening worden verantwoord. De reële waarde is het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een passief kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen, die tot een transactie bereid en onafhankelijk van elkaar zijn. De transactiekosten worden in de eerste periode van waardering in de winst- en verliesrekening verwerkt.

Het rentebeleid beoogt de financieringslasten zo veel mogelijk te beperken. Hiertoe worden rente-instrumenten gebruikt om het vastrentende of variabel rentende karakter van de financieringen aan te passen aan het gewenste profiel. Hiertoe wordt gebruik gemaakt van zogenoemde renteswaps.

Ten behoeve van de jaarrekening wordt gebruik gemaakt van de mogelijkheden van kostprijs hedge-accounting zoals beschreven in RJ 290 van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving. Per 31 december 2017 zijn de hedge relaties op hun effectiviteit getoetst. Voor het effectieve deel en in overeenstemming met de regels voor kostprijs hedge-accounting van RJ 290 worden deze pas verantwoord in de winst- en verliesrekening op het moment dat de afgedekte positie in de winst- en verliesrekening wordt verwerkt. Het ineffectieve deel wordt in overeenstemming met de regels voor kostprijs hedge-accounting van RJ 290 direct verwerkt in de winst- en verliesrekening. De effectiviteit wordt getoetst aan de hand van het vergelijken van kritische kenmerken zoals looptijd, nominaal bedrag en rente betaaldaten. Als deze kritische kenmerken overeenkomen wordt er vanuit gegaan dat deze hedge in hoge mate effectief is.

Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Algemeen

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de opbrengstwaarde van de geleverde prestaties en de kosten en andere lasten over het jaar. De resultaten op transacties worden verantwoord in het jaar waarin zij zijn gerealiseerd; verliezen reeds zodra zij voorzienbaar zijn. Het resultaat wordt tevens bepaald met inachtneming van de verwerking van ongerealiseerde waardeveranderingen van de op reële waarde gewaardeerde effecten.

Opbrengstverantwoording

Verkoop van goederen

Opbrengsten uit de verkoop van goederen worden verwerkt zodra alle belangrijke rechten en risico's met betrekking tot de eigendom van de goederen zijn overgedragen aan de koper.

Verlenen van diensten

Opbrengsten uit het verlenen van diensten geschieden naar rato van de geleverde prestaties, gebaseerd op de verrichte diensten tot aan de balansdatum in verhouding tot de in totaal te verrichten diensten.

Royaltyopbrengsten

Royaltyopbrengsten worden toegerekend aan de verslagperiode in overeenstemming met de inhoud van de overeenkomst.

Subsidieopbrengsten Wet SLOA 2013

De subsidieopbrengsten Wet SLOA 2013 worden verantwoord voor zover de werkzaamheden gedurende het verslagjaar in overeenstemming met de subsidiebeschikkingen uitgevoerd zijn.

Projectopbrengsten en projectkosten

Voor onderhanden projecten, waarvan het resultaat op betrouwbare wijze kan worden bepaald, worden de projectopbrengsten en de projectkosten verwerkt als netto-omzet en kosten in de winst-en-verliesrekening naar rato van de verrichte prestaties per balansdatum (de 'Percentage of Completion'-methode, ofwel de PoC-methode).

De voortgang van de verrichte prestaties wordt bepaald op basis van de tot de balansdatum gemaakte projectkosten in verhouding tot de geschatte totale projectkosten. Als het resultaat (nog) niet op betrouwbare wijze kan worden ingeschat, dan worden de opbrengsten als netto-omzet verwerkt in de winst-en-verliesrekening tot het bedrag van de gemaakte projectkosten, dat waarschijnlijk kan worden verhaald; de projectkosten worden dan verwerkt in de winst-en-verliesrekening in de periode waarin ze zijn gemaakt. Zodra het resultaat wel op betrouwbare wijze kan worden bepaald, vindt opbrengstverantwoording plaats volgens de PoC-methode naar rato van de verrichte prestaties per balansdatum.

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de projectopbrengsten en projectkosten. Projectopbrengsten zijn de contractueel overeengekomen opbrengsten en opbrengsten uit hoofde van meer- en minderwerk, claims en vergoedingen indien en voor zover het waarschijnlijk is dat deze worden gerealiseerd en ze betrouwbaar kunnen worden bepaald. Projectkosten zijn de direct op het project betrekking hebbende kosten, die kosten die in het algemeen aan projectactiviteiten worden toegerekend en toegewezen kunnen worden aan het project en andere kosten die contractueel aan de opdrachtgever kunnen worden toegerekend.

Indien het waarschijnlijk is dat de totale projectkosten de totale projectopbrengsten overschrijden, dan worden de verwachte verliezen onmiddellijk in de winst-en-verliesrekening verwerkt. Dit verlies wordt verwerkt in de kostprijs van de omzet. De voorziening voor het verlies maakt onderdeel uit van de post onderhanden projecten.

Koersverschillen

Koersverschillen die optreden bij de afwikkeling of omrekening van monetaire posten worden in de winst- en verliesrekening verwerkt in de periode dat zij zich voordoen.

Netto-omzet

Onder netto-omzet wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte respectievelijk te brengen bedragen voor de in het verslagjaar geleverde goederen en diensten onder aftrek van kortingen en van over de omzet geheven belastingen en na eliminatie van transacties binnen de groep.

Kosten

De kosten worden bepaald op historische basis en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Personeelsbeloningen

Periodiek betaalbare beloningen

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de winst- en verliesrekening voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers.

Pensioenen

Stichting Cito is vrijwillig aangesloten bij Stichting Pensioenfonds ABP (ABP), een bedrijfstakpensioenfonds dat gericht is op overheid en onderwijs. Het ABP heeft de uitvoering van de pensioenregeling per 1 maart 2008 ondergebracht in een zelfstandige uitvoeringsorganisatie: APG Algemene Pensioen Groep N.V. (kortweg APG). APG bestaat uit drie dochterorganisaties: APG Algemene Pensioen Groep N.V. (APG), Loyalis N.V. en Inadmin. En samen met ABN AMRO heeft APG een Premie Pensioen Instelling (PPI). Loyalis biedt onder meer vrijwillige verzekeringen aan voor ABP-deelnemers.

Het ABP kent een ouderdomspensioen, nabestaandenpensioen en een invaliditeitspensioen. Dit laatste geldt in geval van geheel of gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid. Voor degenen die zijn geboren na 1950, geldt als ouderdomspensioen het ABP KeuzePensioen. Hierbij bestaat vrijheid om het ouderdomspensioen flexibel in te vullen. Verder zijn er voor zover de fiscale regels die ruimte bieden, mogelijkheden voor de vrijwillige opbouw van extra pensioen, zowel voor de werknemer als de partner. Het pensioen wordt sinds 1 januari 2004 opgebouwd volgens het middelloonsysteem.

Vanaf 2014 gelden nieuwe regels voor pensioenfondsen. Die moeten zorgen voor stabielere pensioenen en meer transparantie. Eén van de veranderingen is dat pensioenfondsen vanaf 2014 gebruik moeten maken van de zogenaamde 'beleidsdekkingsgraad'. De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de laatste twaalf dekkingsgraden. De dekkingsgraad is een momentopname van de financiële positie aan het einde van de maand. De beleidsdekkingsgraad eind 2017 bedroeg 101,5% (2016 96,6%). De pensioenregels schrijven voor dat de beleidsdekkingsgraad 128% moet zijn. Dan zijn er voldoende financiële buffers. Zo niet, dan moet een herstelplan opgesteld worden om binnen maximaal 10 jaar weer een dekkingsgraad van minimaal 128% te krijgen. Is de verwachting dat het niet lukt om binnen 10 jaar de 128% te halen of als de beleidsdekkingsgraad langer dan 5 jaar lager dan 104,2%, dan moeten de pensioenen verlaagd worden. Een eventuele verlaging mag over maximaal 10 jaar gespreid worden, zodat het pensioen niet plotseling fors lager wordt.

De financiële situatie van het fonds verbeterde in 2017, de dekkingsgraden stegen. Het bereikte niveau is niet voldoende om pensioenen van deelnemers te verhogen. De dekkingsgraden stegen vooral door een rendement van 7,6% op beleggingen. De actuele dekkingsgraad van 104,4% ligt ruim boven de kritische grens waarbij pensioenen verlaagd zouden worden. Dat is in 2018 niet aan de orde. De kans dat ABP de pensioenen in 2019 of volgende jaren moet verlagen blijft aanwezig.

Om de pensioenen (gedeeltelijk) te kunnen indexeren, moet de beleidsdekkingsgraad minimaal 110% zijn. Volledige indexatie is pas mogelijk bij een hogere beleidsdekkingsgraad. Vooralsnog is volledige indexatie mogelijk bij een beleidsdekkingsgraad vanaf 125%, maar deze grens kan verschuiven als de rentestand verandert. In 2016 was er geen indexatie van de pensioenen. Ook per 1 januari 2017 zijn de pensioenen niet verhoogd. De financiële situatie van ABP was daarvoor niet voldoende. De laatste indexatie vond plaats in 2009. Het bestuur van ABP kan besluiten om niet-toegekende indexaties alsnog toe te kennen. Dit heet na-indexatie. Dit is voor het laatst in 2008 gedaan. Na-indexatie is pas mogelijk bij een beleidsdekkingsgraad van 125% of hoger en die hoort bij het vereist eigen vermogen (afhankelijk van de rente en beleggingsmix kan deze grens verschuiven).

Omdat de financiële situatie onvoldoende is, heeft ABP een herstelplan ingediend bij de toezichthouder, De Nederlandsche Bank (DNB). Dat herstelplan moet jaarlijks geactualiseerd worden.

De ABP-premie is opgebouwd uit een percentage voor het ouderdoms- en nabestaandenpensioen (OP/NP), de ANW-compensatie en inkoop voorwaardelijk pensioen. De premies OP/NP en ANW-compensatie komen voor 70% voor rekening van de werkgever en voor 30% van de werknemer. De premie inkoop voorwaardelijk pensioen komt geheel ten laste van de werkgever. De totaalpremie bedroeg per 1 januari 2017 24,6%. Het pensioengevend inkomen is het voltijdse bruto jaarloon per 1 januari van een jaar, berekend naar rato dienstverband en naar rato jaar, en aangevuld met incidentele beloningen uit het voorafgaande jaar. De premiegrondslag (bedrag waarover de premie wordt berekend) is het pensioengevend inkomen minus de franchise (per 1 januari 2017: € 13.150).

ABP is verplicht deelnemers te informeren bij de aanvang van het deelnemerschap, wijziging van de pensioenregeling, jaarlijks verworven pensioenaanspraken, beëindiging van de deelneming en bij ingang van het pensioen.

Op de Nederlandse pensioenregelingen zijn de bepalingen van de Nederlandse Pensioenwet van toepassing en worden op verplichte, contractuele of vrijwillige basis premies aan pensioenfondsen en verzekeringsmaatschappijen betaald door Stichting Cito. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen als overlopende activa indien dit tot een terug storting leidt of tot een vermindering van toekomstige betalingen. Nog niet betaalde premies worden als verplichting op de balans opgenomen. Behalve de betaling van premies heeft de stichting geen verdere verplichtingen uit hoofde van deze pensioenregeling. De premies worden verantwoord als personeelskosten als deze verschuldigd zijn.

Stichting Cito heeft alle pensioenregelingen verwerkt volgens de verplichtingenbenadering. De over het verslagjaar verschuldigde premie wordt als last verantwoord.

Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa

Immateriële vaste activa inclusief goodwill en materiële vaste activa worden vanaf het moment van ingebruikneming afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief. Over terreinen wordt niet afgeschreven.

Indien een schattingswijziging plaatsvindt van de toekomstige gebruiksduur, dan worden de toekomstige afschrijvingen aangepast.

Boekwinsten en -verliezen uit de incidentele verkoop van materiële vaste activa zijn begrepen onder de overige bedrijfskosten.

Rentebaten en –lasten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de betreffende activa en passiva. Bij de verwerking van de rentelasten wordt rekening gehouden met de verantwoorde transactiekosten op de ontvangen leningen die als onderdeel van de berekening van de effectieve rente worden meegenomen.

Belastingen

De belasting over het resultaat wordt berekend over het resultaat voor belastingen in de winst- en verliesrekening, na aftrek van het gebruik van fiscaal compensabele verliezen uit voorgaande boekjaren en vrijgestelde winstbestanddelen en na bijtelling van niet-afrekbare kosten. Hierbij worden de thans geldende belastingtarieven gehanteerd.

Financiële instrumenten en risicobeheersing

Marktrisico

Valutarisico

Stichting Cito is voornamelijk werkzaam in de Europese Unie. Het valutarisico voor Stichting Cito heeft vooral betrekking op posities en toekomstige transacties in Amerikaanse dollars en de Antilliaanse gulden. Het bestuur van Stichting Cito heeft op basis van een risicoanalyse bepaald dat deze valutarisico's niet worden ingedekt.

Rente- en kasstroomrisico

Voor vorderingen en schulden met variabele renteaftspraken loopt Stichting Cito risico ten aanzien van toekomstige kasstromen; met betrekking tot vastrentende vorderingen en schulden loopt Stichting Cito risico's over de reële waarde als gevolg van wijzigingen in de marktrente.

Met betrekking tot vorderingen worden geen financiële derivaten met betrekking tot afdekking van het renterisico gecontracteerd.

Met betrekking tot de hypothecaire leningen heeft Stichting Cito gedeeltelijk renteswaps gecontracteerd, zodat zij variabele rente ontvangt en vaste rente betaalt.

Kredietrisico

Stichting Cito heeft geen significante concentraties van kredietrisico. Verkoop vindt plaats aan afnemers die voldoen aan de kredietwaardigheidstoets van Stichting Cito. Verkoop vindt plaats op basis van krediettermijnen tussen de 8 en 30 dagen. Voor grote leveringen kan een afwijkende krediettermijn van toepassing zijn. In dat geval worden aanvullende zekerheden gevraagd, waaronder garantiestellingen.

De liquide middelen staan uit bij banken die minimaal een A-rating hebben.

Stichting Cito heeft vorderingen verstrekt aan maatschappijen waarin wordt deelgenomen. Bij deze partijen is geen historie van wanbetaling bekend.

Toelichting op de geconsolideerde balans

1. Immateriële vaste activa

	Goodwill		Software		Totaal	
	2017 € 1.000	2016 € 1.000	2017 € 1.000	2016 € 1.000	2017 € 1.000	2016 € 1.000
Stand per 1 januari	0	111	1.081	1.611	1.081	1.722
Investeringsen	0	0	232	316	232	316
Desinvesteringen	0	0	(1.005)	(22)	(1.005)	(22)
Afschrijving desinvesteringen	0	0	677	22	677	22
Afschrijvingen	(0)	(111)	(434)	(846)	(434)	(957)
Stand per 31 december	0	0	551	1.081	551	1.081

	Goodwill		Software		Totaal	
	2017 € 1.000	2016 € 1.000	2017 € 1.000	2016 € 1.000	2017 € 1.000	2016 € 1.000
Cumulatieve aanschafwaarden	1.181	1.181	4.921	5.694	6.102	6.875
Cumulatieve afschrijvingen	(1.181)	(1.181)	(4.370)	(4.613)	(5.551)	(5.794)
Stand per 31 december	0	0	551	1.081	551	1.081
Afschrijvingspercentage	33 1/3%	33 1/3%	16 2/3% - 33 1/3%	16 2/3% - 33 1/3%		

2. Materiële vaste activa

	Grond	Kantoorgebouw	Installaties	Transport
	2017 € 1.000	2017 € 1.000	2017 € 1.000	2017 € 1.000
Stand per 1 januari				
Cumulatieve aanschafwaarden	6.703	26.041	6.067	38.811
Cumulatieve afschrijvingen	0	(6.153)	(2.172)	(8.325)
Boekwaarden	6.703	19.888	3.895	30.486
Mutaties				
Investeringsen	0	5	0	5
Desinvesteringen	0	(5)	(2)	(7)
Afschrijvingen	0	(965)	(346)	(1.311)
Afschrijvingen desinvesteringen	0	2	1	3
	0	(963)	(347)	(1.310)
Stand per 31 december				
Cumulatieve aanschafwaarden	6.703	26.041	6.065	38.809
Cumulatieve afschrijvingen	0	(7.116)	(2.517)	(9.633)
Boekwaarden	6.703	18.925	3.548	29.176
Afschrijvingspercentages	0 %	1,4 – 33,3 %	3,1 - 20 %	

	Transport	Andere vaste bedrijfsmid delen	Totaal	Totaal
	2017 € 1.000	2017 € 1.000	2017 € 1.000	2016 € 1.000
Stand per 1 januari				
Cumulatieve aanschafwaarden	38.811	7.059	45.870	46.318
Cumulatieve afschrijvingen	(8.325)	(5.641)	(13.966)	(12.620)
Boekwaarden	30.486	1.418	31.904	33.698
Mutaties				
Investeringsen	5	233	238	135
Desinvesteringsen	(7)	(246)	(253)	(583)
Afschrijvingen	(1.311)	(510)	(1.821)	(1.929)
Afschrijvingen desinvesteringsen	3	211	214	583
	(1.310)	(312)	(1.622)	(1.794)
Stand per 31 december				
Cumulatieve aanschafwaarden	38.809	7.046	45.855	45.870
Cumulatieve afschrijvingen	(9.633)	(5.940)	(15.573)	(13.966)
Boekwaarden	29.176	1.106	30.282	31.904

Afschrijvingspercentages 16,7 – 33,3%

Onder de andere vaste bedrijfsmiddelen zijn investeringen opgenomen met een aanschafwaarde van € 65.000 waarvan de ingebruikname in 2018 plaats vindt.

De WOZ-waarde van het kantoorgebouw voor het boekjaar 2017 is gesteld op € 19.892.000 (peildatum 1 januari 2016).

3. Financiële vaste activa

	2017 € 1.000	2016 € 1.000
Niet geconsolideerde deelnemingen	414	222
Belastinglatentie	537	0
Stand per 31 december	951	222

Niet geconsolideerde deelnemingen
Dit betreft de volgende deelnemingen:

Naam	Vestigingsplaats	Aandeel in het kapitaal
Human Attributes Holding B.V.	Wageningen	36 2/3% (t/m 14-2-2017)
Oefenweb.nl B.V.	Amsterdam	40%
Open Assessment Technologies S.A.	Esch-sur-Alzette, Luxemburg	21,73%

	2017 € 1.000	2016 € 1.000
Stand per 1 januari	222	380
Bij: storting aandelenkapitaal	0	0
Af: dividenduitkering	(0)	(48)
Bij (Af): resultaat lopend boekjaar	192	5
Af: deelneming voor verkoop	(0)	(115)
Stand per 31 december	414	222

Belastinglatentie

	2017 € 1.000	2016 € 1.000
Stand per 1 januari	0	0
Bij: dotatie lopend boekjaar	537	0
Stand per 31 december	537	0

Van de compensabele verliezen ter grootte van € 7.128.000 is de huidige inschatting dat een bedrag van € 2.400.000 gebruikt kan worden. Dit bedrag is gebaseerd op de begrote belastbare resultaten van Cito BV gedurende de aankomende 3 jaar, zijnde de periode van de meerjarenbegroting. De contante waarde (3% disconteringsvoet) van de hieruit resulterende verwachte besparing van de vennootschapsbelasting ter grootte van € 537.000 is nu geactiveerd.

4. Voorraden

De voorraden bestaan geheel uit gereed product en handelsgoederen. Op de voorraden is een voorziening voor incurantheid getroffen van € 492.000 (2016: € 501.000).

5. Onderhanden projecten

	31 december 2017 € 1.000	31 december 2016 € 1.000
Gerealiseerde projectopbrengsten	2.501	1.723
Af: vooruit ontvangen termijnen	(2.146)	(1.643)
Stand per 31 december	355	80

Onderhanden projecten waarvan de gefactureerde termijnen hoger zijn dan de gerealiseerde projectopbrengsten worden gepresenteerd onder de kortlopende schulden.

6. Vorderingen

	2017 € 1.000	2016 € 1.000
Handelsdebiteuren	3.196	3.090
Vorderingen op personeel	4	0
Deelneming voor verkoop	0	115
Overige vorderingen en overlopende activa	560	715
Stand per 31 december	3.760	3.920

Op de handelsdebiteuren is een voorziening voor dubieuze debiteuren getroffen van € 63.000 (2016: € 41.000)

Deelneming voor verkoop

De aandelen in de deelneming Human Attributes Holding B.V. zijn per 14 februari 2017 verkocht.

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd korter dan een jaar. De reële waarde van de vorderingen benadert de boekwaarde ervan, gegeven het kortlopende karakter ervan en het feit dat waar nodig voorzieningen voor oninbaarheid zijn gevormd.

7. Liquide middelen

Onder de liquide middelen zijn deposito's begrepen ad \$ 100.000, met een looptijd tot maximaal 3 maanden. De liquide middelen staan tot een bedrag van € 26.000 niet ter vrije beschikking. Dit betreft een gestelde bankgarantie.

8. Groepsvermogen

Eigen vermogen

Voor de toelichting wordt verwezen naar de toelichting op de enkelvoudige balans.

9. Voorzieningen

	2017 € 1.000	2016 € 1.000
Jubileumuitkeringen	388	496
Wachtgeldverplichtingen	3	17
Groot onderhoud	248	206
Buitenlandse joint venture	1.053	1.100
Stand per 31 december	1.692	1.819

Voorziening jubileumuitkeringen

Dit betreft een voorziening voor de tijdsevenredig opgebouwde rechten op een aanspraak op een jubileumuitkering bij een 25-jarig en 40-jarig dienstverband.

	2017 € 1.000	2016 € 1.000
Stand per 1 januari	496	546
Bij: dotatie lopend boekjaar	28	0
Af: onttrekking lopend boekjaar	(136)	(50)
Stand per 31 december	388	496

De voorziening is overwegend langlopend (>5 jaren).

Voorziening wachtgeldverplichtingen

Dit betreft een voorziening voor ex-medewerkers met wie persoonlijke afspraken zijn gemaakt in het kader van hun uitdiensttreding, alsmede ex-medewerkers die na hun vertrek recht hebben op aanvulling van hun inkomen op basis van de BBWO aanspraken.

	2017 € 1.000	2016 € 1.000
Stand per 1 januari	17	0
Bij: dotatie ten laste van de winst- en verliesrekening	0	17
Af: onttrekkingen ten laste van de voorziening	(14)	(0)
Stand per 31 december	3	17

De voorziening is kortlopend van karakter (< 1 jaar).

Voorziening groot onderhoud

Dit betreft een voorziening voor de gelijkmatige verdeling van lasten voor groot onderhoud van het gebouw waarbij de opbouw wordt bepaald op basis van de te verwachten kosten over een reeks jaren aan de hand van het meerjarenonderhoudsplan.

	2017 € 1.000	2016 € 1.000
Stand per 1 januari	206	158
Bij: dotatie lopend boekjaar	59	62
Af: onttrekking lopend boekjaar	(17)	(14)
Stand per 31 december	248	206

De voorziening is overwegend langlopend (> 5 jaren).

Voorziening buitenlandse joint venture

Dit betreft een inschatting van de gevolgen van een mogelijk op handen zijnde claim in verband met een buitenlandse joint venture. De voorziening is kortlopend (< 1 jaar).

	2017 € 1.000	2016 € 1.000
Stand per 1 januari	1.100	0
Bij: dotatie ten laste van de winst- en verliesrekening	0	1.100
Af: onttrekkingen ten laste van de voorziening	(47)	0
Stand per 31 december	1.053	1.100

10. Langlopende schulden

	Faciliteit B	2017	2016
	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000
Stand per 1 januari	7.158	7.158	7.579
Bij: ontvangen leningen	0	0	0
Af: extra aflossing	(0)	(0)	(0)
Af: aflossingen komend boekjaar	(421)	(421)	(421)
Stand per 31 december	6.737	6.737	7.158
Looptijd >1 jaar en < 5 jaar	1.684		
Looptijd > 5 jaar	5.053		
Hoofdsom	10.000		
Looptijd	24 jaar		
Aflossingen	105 p.kw. miv 30/6/2011		
Rente	3-maands Euribor		
	Opslag 1,55%, 3 jaar vast		

Als zekerheden voor beide leningen is een hypotheekrecht van € 25 miljoen verhoogd met 35% kosten verstrekt en zijn de stichting en haar Nederlandse 100% deelnemingen hoofdelijk aansprakelijk. Faciliteit A is conform het contract in 2015 volledig afgelost.

Met de bankier zijn gebruikelijke convenanten afgesloten: een solvabiliteitsratio van minimaal 25% van het geconsolideerd balanstotaal, een pari passu clause, een negative pledge clause, een material adverse change clause en een no further indebtedness clause.

Voor faciliteit B is een renteswap afgesloten, waardoor het gehele openstaande bedrag voor een periode van 10 jaar is vastgezet voor een vaste rente van 3,27% in plaats van de 3 maands Euribor. De negatieve marktwaarde van het rentecontract bedraagt € 0,7 miljoen. Deze waarde is bepaald door de resterende looptijd van het contract en de op dat moment geldende forwardcurve. Wanneer de vaste coupon in het swapcontract hoger ligt dan de actuele rente voor de resterende looptijd, heeft het contract een negatieve marktwaarde. Er zijn geen bijstortverplichtingen. Er is sprake van een perfecte hedge. Voor het beleid omtrent het renterisico wordt verwezen naar de toelichting met betrekking tot financiële instrumenten en risicobeheersing.

11. Kortlopende schulden

	2017	2016
	€ 1.000	€ 1.000
Vooruitontvangen van kandidaten	436	518
Aflossingsverplichtingen komend boekjaar	421	421
Onderhanden projecten	573	316
Schulden aan leveranciers	2.114	1.389
Wet SLOA 1997 en afrekeningen Wet SLOA 2013	6.719	11.012
Omzetbelasting	1.141	1.116
Loonheffing	1.299	1.223
Gemeentebelastingen	0	0
Pensioenen	399	421
Personeel	4.403	4.307
Overige schulden en overlopende passiva	2.419	2.331
Stand per 31 december	19.924	23.054

Onderhanden projecten

De gerealiseerde projectopbrengsten op onderhanden projecten bedraagt € 1.311.000, waarop vooruitontvangen termijnen in mindering zijn gebracht van € 1.884.000.

Egalisaties Wet SLOA en afrekeningen Wet SLOA 2013

Dit betreft het verschil tussen de toegezegde subsidies uit hoofde van de Wet SLOA in het lopende en voorgaande boekjaren en de daadwerkelijke bestedingen van de subsidies. De subsidiegever is over het ontstaan en de grootte van de egalisaties conform de regelgeving geïnformeerd. De inzet of de terugbetaling van de egalisatiereserves zal plaatsvinden na goedkeuring van de subsidieafrekening door de subsidiegever, voor zover deze niet specifiek zijn bestemd.

Van de kortlopende schulden heeft een bedrag van € 271.000 een looptijd langer dan een jaar. De overige kortlopende schulden hebben alle een resterende looptijd van korter dan een jaar. De reële waarde van de kortlopende schulden benadert de boekwaarde vanwege het kortlopende karakter ervan.

Niet uit de balans blijkende verplichtingen

Aansprakelijkheid bij een fiscale eenheid omzetbelasting

De stichting vormt, samen met haar 100% Nederlandse groepsmaatschappijen, een fiscale eenheid voor de omzetbelasting. De stichting en de met haar gevoegde dochterondernemingen zijn ieder hoofdelijk aansprakelijk voor ter zake door de eenheid verschuldigde belasting. De aangiften van de verschillende vennootschappen worden apart opgesteld en uiteindelijk verantwoord bij Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling. De schuld per balansdatum van de fiscale eenheid van € 1.141.377 is opgenomen in de jaarrekening van de stichting.

Wachtgeldverplichtingen

De stichting draagt voor een gedeelte van het personeel het risico van wachtgeldverplichtingen uit hoofde van het 'Besluit Bovenwettelijke Werkloosheidsregeling voor Onderwijspersoneel PO, VO en BVE' (voor 2001: BWO), voor zover deze zijn ontstaan na 31 december 1998. Verplichtingen van vóór 1 januari 1999 komen ten laste van het Participatiefonds c.q. het ministerie van OCW. Voor mogelijke toekomstige wachtgeldverplichtingen is per balansdatum geen voorziening getroffen.

Langlopende financiële verplichtingen

	< 1 jaar € 1.000	>1 en < 5 jaar € 1.000	> 5 jaar € 1.000
Huurverplichtingen bedrijfspanden	85	213	0
Onderhoudsverplichtingen bedrijfspanden	318	0	0
Onderhoudsverplichtingen IT	593	0	0
Huurverplichtingen kopieermachines	29	33	0
Leaseverplichtingen personenauto's	92	136	0
	1.117	382	0

Leaseverplichtingen

Gedurende het verslagjaar zijn in de winst-en-verliesrekening verwerkt:

	2017 € 1.000
Minimale leasebetalingen	183
Voorwaardelijke leasebetalingen	0
Sub-leasebetalingen	0
	183

Indien in de vermelde leasebetalingen betalingen in verband met overige bestanddelen van de overeenkomst zijn inbegrepen, worden de betalingen inclusief deze overige bestanddelen afzonderlijk opgenomen.

Bankgarantie

Ten behoeve van de verhuurder van het bedrijfspand in Arnhem is een bankgarantie van € 26.000 gesteld.

Toelichting op de geconsolideerde winst- en verliesrekening

12. Som der bedrijfsopbrengsten

	2017 € 1.000	2016 € 1.000
Verkoop goederen	15.066	15.255
Dienstverlening	43.987	45.773
Royaltyopbrengsten	142	61
	59.195	61.089

De opbrengsten zijn overwegend (meer dan 95%) in Nederland behaald.

Som der bedrijfskosten

13. Personeelskosten

	2017 € 1.000	2016 € 1.000
Lonen en salarissen	25.420	26.166
Sociale lasten	3.902	3.948
Pensioenlasten	3.612	3.346
Inhuur van tijdelijk personeel	4.755	3.958
Overige personeelskosten	2.054	1.416
	39.743	38.834

14. Afschrijvingskosten

	2017 € 1.000	2016 € 1.000
Immateriële vaste activa	434	957
Materiële vaste activa	1.821	1.929
	2.255	2.886

15. Overige bedrijfskosten

	2017 € 1.000	2016 € 1.000
Huisvesting, apparatuur en inventaris	3.047	2.617
Financiën en algemeen beheer	1.334	1.559
Productiekosten en –benodigdheden	1.654	767
Overige kosten en terugontvangen BTW	(314)	881
	5.721	5.824

16. Financiële baten en lasten

Onder de rentelasten is € 275.000 verantwoord aan lasten, zijnde het verschil tussen de vaste rente op basis van de afgesloten renteswap en de werkelijke 3 maands EURIBOR rente in de vier kwartalen.

Ten laste van het resultaat is € 5.000 (2016: € nihil) aan valutakoersverschillen verantwoord met betrekking tot de US Dollar, de Britse Ponden en de Antilliaanse gulden.

17. Belastingen resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening

Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling is vanaf 1 januari 2005 niet belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting. De fiscale eenheid Cito B.V. wel.

	2017 € 1.000	2016 € 1.000
Acute vennootschapsbelasting	0	0
Latente vennootschapsbelasting	(537)	(9)
Vennootschapsbelasting oude jaren	0	0
	<u>(537)</u>	<u>(9)</u>

Van de compensabele verliezen ter grootte van € 7.128.000 is de huidige inschatting dat een bedrag van € 2.400.000 gebruikt kan worden. Dit bedrag is gebaseerd op de begrote belastbare resultaten van Cito BV gedurende de aankomende 3 jaar, zijnde de periode van de meerjarenbegroting. De contante waarde (3% disconteringsvoet) van de hieruit resulterende verwachte besparing van de vennootschapsbelasting ter grootte van € 537.000 is nu geactiveerd.

18. Resultaat deelnemingen na belastingen

Hieronder is het aandeel in de resultaten van de op nettovermogenswaarde gewaardeerde deelnemingen Oefenweb.nl B.V. en OAT S.A. verantwoord.

In 2017 zijn de aandelen in Human Attributes Holding BV verkocht voor € 675.000. Hierbij is een boekwinst gerealiseerd van € 560.000.

Overige informatie

Werknemers

Gedurende het verslagjaar waren gemiddeld 498 full time werknemers in dienst (2016: 528 full time werknemers). Hiervan was 0 full time medewerkers (2016: 1 full time medewerkers) werkzaam in de buitenlandse vestigingen.

Enkelvoudige balans per 31 december 2017

(na verwerking van de bestemming van het resultaat)

	Ref.	31 december 2017		31 december 2016	
		€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000
<i>Activa</i>					
Vaste activa					
Immateriële vaste activa	1	519		1.032	
Materiële vaste activa	2	30.175		31.790	
Financiële vaste activa	3	7.624		4.453	
			38.318		37.275
Vlottende activa					
Vorderingen	4	513		567	
Liquide middelen		20.601		24.967	
			21.114		25.534
			59.432		62.809
<i>Passiva</i>					
Eigen vermogen					
Wettelijke reserves	5	25		57	
Bestemmingsfonds OCW	6	2.012		3.882	
Bestemmingsfonds EZ	7	0		1.101	
Statutaire bestemmingsreserve	8	14.719		0	
Overige reserves	9	20.304		31.957	
			37.060		36.997
Voorzieningen	10		465		528
Langlopende schulden	11		6.737		7.158
Kortlopende schulden	12		15.170		18.126
			59.432		62.809

Enkelvoudige winst- en verliesrekening over 2017

		2017	Begroting 2017	2016
	Ref.	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000
<i>Netto-omzet</i>				
Opbrengsten Wet SLOA subsidieopdrachten	13	32.852	33.854	35.810
Overige opbrengsten		0	0	4
Som der bedrijfsopbrengsten		32.852	33.854	35.814
<i>Uitbesteed werk en andere externe kosten</i>				
Personeelskosten	14	22.333	22.591	22.427
Afschrijvingskosten	15	2.208	2.776	2.649
Overige bedrijfskosten	16	3.578	2.691	2.726
Doorbelaste kosten aan groepsmaatschappijen		0	0	0
Som der bedrijfskosten		35.780	36.457	35.739
Bedrijfsresultaat		(2.928)	(2.603)	75
<i>Financiële baten en lasten</i>				
Resultaten effecten	17	0	0	10
Rentebaten		17	0	66
Rentelasten		(196)	(176)	(210)
		(179)	(176)	(134)
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening na belastingen		(3.107)	(2.779)	(59)
Belastingen resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening		0	0	0
Resultaat deelnemingen na belastingen		3.171	241	869
Resultaat na belastingen		64	(2.538)	810
Resultaatbestemming				
Toevoeging bestemmingsfonds OCW		798		71
Onttrekking bestemmingsfonds OCW		(2.667)		(481)
Toevoeging bestemmingsfonds EZ		0		271
Onttrekking bestemmingsfonds EZ		(1.101)		0
Onttrekking/Toevoeging overige reserves		3.034		949
Resultaatbestemming		64		810

Toelichting op de enkelvoudige balans en winst- en verliesrekening

Algemeen

De grondslagen van waardering en van resultaatbepaling voor de enkelvoudige jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening zijn gelijk. Voor de grondslagen van de waardering van activa en passiva en voor de bepaling van het resultaat wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde balans en winst-en-verliesrekening.

Toelichting op de enkelvoudige balans

1. Immateriële vaste activa

	Software	
	2017 € 1.000	2016 € 1.000
Stand per 1 januari	1.032	1.546
Investerings	232	316
Desinvesteringen	(1.005)	(22)
Afschrijving Desinvesteringen	677	22
Afschrijvingen	(417)	(830)
Stand per 31 december	519	1.032

	Software	
	2017 € 1.000	2016 € 1.000
Cumulatieve aanschafwaarden	4.767	5.540
Cumulatieve afschrijvingen	(4.248)	(4.508)
Stand per 31 december	519	1.032
Afschrijvingspercentage	16 2/3% - 33 1/3%	16 2/3% - 33 1/3%

2. Materiële vaste activa

	Grond 2017 € 1.000	Kantoorgebouw 2017 € 1.000	Installaties 2017 € 1.000	Transport 2017 € 1.000
Stand per 1 januari				
Cumulatieve aanschafwaarden	6.703	26.041	6.067	38.811
Cumulatieve afschrijvingen	0	(6.153)	(2.172)	(8.325)
Boekwaarden	6.703	19.888	3.895	30.486
Mutaties				
Investerings	0	5	0	5
Desinvesteringen	0	(5)	(2)	(7)
Afschrijvingen	0	(965)	(346)	(1.311)
Afschrijvingen desinvesteringen	0	2	1	3
	0	(963)	(347)	(1.310)
Stand per 31 december				
Cumulatieve aanschafwaarden	6.703	26.041	6.065	38.809
Cumulatieve afschrijvingen	0	(7.116)	(2.517)	(9.633)
Boekwaarden	6.703	18.925	3.548	29.176
Afschrijvingspercentages	0 %	1,4 – 33,3 %	3,1 - 20 %	

	Transport	Andere vaste bedrijfsmiddelen	Totaal	Totaal
	2017	2017	2017	2016
	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000
Stand per 1 januari				
Cumulatieve aanschafwaarden	38.811	6.462	45.273	45.342
Cumulatieve afschrijvingen	(8.325)	(5.158)	(13.483)	(11.812)
Boekwaarden	30.486	1.304	31.790	33.530
Mutaties				
Investeringen	5	205	210	79
Desinvesteringen	(7)	(149)	(156)	(148)
Afschrijvingen	(1.311)	(480)	(1.791)	(1.819)
Afschrijvingen desinvesteringen	3	119	122	148
	(1.310)	(305)	(1.615)	(1.740)
Stand per 31 december				
Cumulatieve aanschafwaarden	38.809	6.518	45.327	45.273
Cumulatieve afschrijvingen	(9.633)	(5.519)	(15.152)	(13.483)
Boekwaarden	29.176	999	30.175	31.790

Afschrijvingspercentages

4% – 33,3%

Onder de andere vaste bedrijfsmiddelen zijn investeringen opgenomen met een aanschafwaarde van € 65.000 waarvan de ingebruikname in 2017 plaats vindt.

De WOZ-waarde van het kantoorgebouw voor het boekjaar 2017 is gesteld op € 19.892.000 (peildatum 1 januari 2016).

3. Financiële vaste activa

Deelnemingen

Dit betreft de volgende deelneming:

Naam	Vestigingsplaats	Aandeel in het kapitaal	
Cito B.V.	Arnhem	100%	
		2017	2016
		€ 1.000	€ 1.000
Stand per 1 januari		4.453	3.584
Bij/(Af): rechtstreekse vermogensmutatie deelneming		0	0
Bij/(Af): resultaat lopend boekjaar		3.171	869
Stand per 31 december		7.624	4.453

4. Vorderingen

	2017	2016
	€ 1.000	€ 1.000
Handelsdebiteuren	43	11
Overige vorderingen en overlopende activa	470	556
Stand per 31 december	513	567

Vorderingen op groepsmaatschappijen

Over de gemiddelde rekening-courant verhouding met Cito B.V. is 0,09% rente in rekening gebracht. Omtrent aflossing en zekerheden is niets overeengekomen.

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd korter dan een jaar. De reële waarde van de vorderingen benadert de boekwaarde ervan, gegeven het kortlopende karakter ervan en het feit dat waar nodig voorzieningen voor oninbaarheid zijn gevormd.

Eigen vermogen

5. Wettelijke reserves

Dit betreft een wettelijke reserve voor niet uitkeerbare reserves (wettelijke en statutaire) bij de deelneming Cito B.V.

	2017 € 1.000	2016 € 1.000
Stand per 1 januari	57	70
Bij: dotatie ten laste van overige reserves	0	0
Af: onttrekking ten gunste van overige reserves	(32)	(13)
Stand per 31 december	25	57

6. Bestemmingsfonds OCW

Op grond van paragraaf 8.5 van de Kaderregeling subsidies OCW, SZW en VWS vormt Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling een egaliseringsreserve als bedoeld in artikel 4:72 van de Algemene wet bestuursrecht. De egaliseringsreserve bedraagt ten hoogste 10 procent van het totaal van de over het laatste kalenderjaar verleende subsidie door het Ministerie van OCW dan wel ten hoogste een lager percentage dat door de minister van OCW bij de beschikking tot verlening is bepaald. De egaliseringsreserve bedraagt ten laagste € 0. De egaliseringsreserve wordt uitsluitend besteed aan de taken, bedoeld in artikel 3 van de wet SLOA 2013. De egaliseringsreserve wordt gevormd door een toevoeging bij een positief eindresultaat op de instellingssubsidie. Het eindresultaat is de verleende subsidie verminderd met de werkelijke kosten. Voor zover het voor de toevoeging beschikbare bedrag hoger is dan de maximale toevoeging, wordt dat bedrag bij de vaststelling in mindering gebracht op de subsidie en in de jaarrekening onder de kortlopende schulden verantwoord.

	2017 € 1.000	2016 € 1.000
Stand per 1 januari	3.881	4.292
Bij/(Af): resultaat lopend boekjaar	(1.869)	(410)
Stand per 31 december	2.012	3.882

7. Bestemmingsfonds EZ

Op grond van paragraaf 8.5 van de Kaderregeling subsidies OCW, SZW en VWS vormt Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling een egaliseringsreserve als bedoeld in artikel 4:72 van de Algemene wet bestuursrecht voor de subsidieverlening door het Ministerie van EZ. De egaliseringsreserve bedraagt ten laagste € 0. De egaliseringsreserve wordt uitsluitend besteed aan de taken, bedoeld in artikel 3 van de wet SLOA 2013. De egaliseringsreserve wordt gevormd door een toevoeging bij een positief eindresultaat. Het eindresultaat is de verleende subsidie verminderd met de werkelijke kosten.

	2017 € 1.000	2016 € 1.000
Stand per 1 januari	1.101	830
Bij/(Af): resultaat lopend boekjaar	(1.101)	271
Stand per 31 december	0	1.101

8. Statutaire bestemmingsreserve

Op grond van de bestuurlijke afspraken tussen het Ministerie van OCW en Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling van juli 2013, dient de stichting een statutaire bestemmingsreserve in haar statuten op te nemen. De overeengekomen bestedingsdoelen zijn gekoppeld aan de volgende statutaire doelstellingen van de stichting:

- Het meten en volgen van menselijke mogelijkheden en ontwikkelingen
- Het bevorderen van de objectieve beoordeling van door leerlingen, studenten en cursisten verworven kennis, inzicht en vaardigheden alsmede het uitvoeren van advies- en consultancydiensten.

De statuten zijn in concept aangepast naar aanleiding van de bestuurlijke afspraken.

	2017 € 1.000	2016 € 1.000
Stand per 1 januari	0	0
Bij/(Af): vermogensmutatie ten laste van overige reserves	14.719	0
Stand per 31 december	14.719	0

9. Overige reserves

	2017 € 1.000	2016 € 1.000
Stand per 1 januari	31.957	30.995
Bij: dotatie ten laste van wettelijke reserves	32	13
Af: onttrekking ten gunste van wettelijke reserves	(0)	(0)
Bij/(Af): vermogensmutatie stat. bestemmingsreserve	(14.719)	0
Bij/(Af): resultaat lopend boekjaar	3.034	949
Stand per 31 december	20.304	31.957

Bestemming van het resultaat

Op grond van paragraaf 8.5 van de Kaderregeling subsidies OCW, SZW en VWS wordt het resultaat van Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling bestemd binnen het eigen vermogen.

10. Voorzieningen

	2017 € 1.000	2016 € 1.000
Jubileumuitkeringen	214	305
Wachtgeldverplichtingen	3	17
Voorziening groot onderhoud	248	206
Stand per 31 december	465	528

Voorziening jubileumuitkeringen

De betreft een voorziening voor de tijdsevenredig opgebouwde rechten op een aanspraak op een jubileumuitkering bij een 25-jarig en 40-jarig dienstverband.

	2017 € 1.000	2016 € 1.000
Stand per 1 januari	305	325
Bij: dotatie lopend boekjaar	14	22
Af: onttrekking lopend boekjaar	(105)	(42)
Stand per 31 december	214	305

De voorziening is overwegend langlopend (>5 jaren).

Voorziening wachtgeldverplichtingen

Dit betreft een voorziening voor ex-medewerkers met wie persoonlijke afspraken zijn gemaakt in het kader van hun uitdiensttreding, alsmede ex-medewerkers die na hun vertrek recht hebben op aanvulling van hun inkomen op basis van de BBWO aanspraken.

	2017 € 1.000	2016 € 1.000
Stand per 1 januari	17	0
Bij: dotatie ten laste van de winst- en verliesrekening	0	17
Af: onttrekkingen ten laste van de voorziening	(14)	(0)
Stand per 31 december	3	17

De voorziening is kortlopend van karakter (< 1 jaar).

Voorziening groot onderhoud

Dit betreft een voorziening voor de gelijkmatige verdeling van lasten voor groot onderhoud van het gebouw waarbij de opbouw wordt bepaald op basis van de te verwachten kosten over een reeks jaren aan de hand van het meerjarenonderhoudsplan.

	2017 € 1.000	2016 € 1.000
Stand per 1 januari	206	158
Bij: dotatie lopend boekjaar	59	62
Af: onttrekking lopend boekjaar	(17)	(14)
Stand per 31 december	248	206

De voorziening is overwegend langlopend (> 5 jaren).

11. Langlopende schulden

	Faciliteit B	2017	2016
	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000
Stand per 1 januari	7.158	7.158	7.579
Bij: ontvangen leningen	0	0	0
Af: extra aflossing	(0)	(0)	(0)
Af: aflossingen komend boekjaar	(421)	(421)	(421)
Stand per 31 december	6.737	6.737	7.158
Looptijd >1 jaar en < 5 jaar	1.684		
Looptijd > 5 jaar	5.053		
Hoofdsom	10.000		
Looptijd	24 jaar		
Aflossingen	105 p.kw. miv 30/6/2011		
Rente	3-maands Euribor		
	Opslag 1,55%, 3 jaar vast		

Als zekerheden voor beide leningen is een hypotheekrecht van € 25 miljoen verhoogd met 35% kosten verstrekt en zijn de stichting en haar Nederlandse 100% deelnemingen hoofdelijk aansprakelijk. Faciliteit A is conform het contract in 2015 volledig afgelost.

Met de bankier zijn gebruikelijke convenanten afgesloten: een solvabiliteitsratio van minimaal 25% van het geconsolideerd balanstotaal, een pari passu clause, een negative pledge clause, een material adverse change clause en een no further indebtedness clause.

Voor faciliteit B is een renteswap afgesloten, waardoor het gehele openstaande bedrag voor een periode van 10 jaar is vastgezet voor een vaste rente van 3,27% in plaats van de 3 maands Euribor. De negatieve marktwaarde van het rentecontract bedraagt € 0,7 miljoen. Deze waarde is bepaald door de resterende looptijd van het contract en de op dat moment geldende forwardcurve. Wanneer de vaste coupon in het swapcontract hoger ligt dan de actuele rente voor de resterende looptijd, heeft het contract een negatieve marktwaarde. Er zijn geen bijstortverplichtingen. Er is sprake van een perfecte hedge. Voor het beleid omtrent het renterisico wordt verwezen naar de toelichting met betrekking tot financiële instrumenten en risicobeheersing.

12. Kortlopende schulden

	2017	2016
	€ 1.000	€ 1.000
Schulden aan leveranciers	1.324	703
Aflossingsverplichtingen komend boekjaar	421	421
Schulden aan groepsmaatschappijen	684	113
EZ vooruitontvangen subsidie	0	883
EZ afrekening subsidies Wet SLOA 2013	1.211	619
OCW egalisaties	5.508	9.510
Omzetbelasting	1.141	1.116
Loonheffing	759	707
Gemeentebelastingen	0	0
Pensioenen	242	247
Personeel	2.819	2.914
Overige schulden en overlopende passiva	1.061	893
Stand per 31 december	15.170	18.126

Van de kortlopende schulden heeft een bedrag van € 271.000 een looptijd langer dan een jaar. De overige kortlopende schulden hebben alle een resterende looptijd van korter dan een jaar. De reële waarde van de kortlopende schulden benadert de boekwaarde vanwege het kortlopende karakter ervan.

Schulden op groepsmaatschappijen

Over de gemiddelde rekening-courant verhouding met Cito B.V. is 0,09% rente in rekening gebracht. Omtrent aflossing en zekerheden is niets overeengekomen.

Egalisaties Wet SLOA en afrekeningen Wet SLOA 2013

Dit betreft het verschil tussen de toegezegde subsidies uit hoofde van de Wet SLOA in het lopende en voorgaande boekjaren en de daadwerkelijke bestedingen van de subsidies. De subsidiegever is over het ontstaan en de grootte van de egalisaties conform de regelgeving geïnformeerd. De inzet of de terugbetaling van de egalisatiereserves zal plaatsvinden na goedkeuring van de subsidieafrekening door de subsidiegever, voor zover deze niet specifiek zijn bestemd.

Omschrijving	Balans 1/1/2017	Ontvangen 2017	Besteding/ bestemming 2017	Restitutie 2017	Te ontvangen 2017	Balans 31/12/2017
	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000
Instelling	5.918	29.172	(29.172)	(2.292)	0	3.626
Project	3.592	3.904	(3.389)	(2.225)	0	1.882
OCW Totaal	9.510	33.076	(32.561)	(4.517)	0	5.508
EZ 2014	534	0	(534)	0	0	0
EZ 2016	85	0	(85)	0	0	0
EZ 2017	883	0	328	0	0	1.211
EZ Totaal	1.502	0	(291)	0	0	1.211
Totaal	11.012	33.076	(32.852)	(4.517)	0	6.719

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Aansprakelijkheid bij een fiscale eenheid omzetbelasting

De stichting is opgenomen in de fiscale eenheid voor de omzetbelasting van Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling. De stichting is derhalve hoofdelijk aansprakelijk voor ter zake door de fiscale eenheid verschuldigde belasting. De aangiften van de verschillende vennootschappen worden apart opgesteld en uiteindelijk verantwoord bij de stichting. De schuld per balansdatum van de fiscale eenheid van € 1.141.377 is opgenomen in de jaarrekening van de stichting.

Aansprakelijkheid als medeschuldenaar

De stichting is als medeschuldenaar opgenomen in de zekerheden die zijn verstrekt aan de bankier die een hypothecaire lening heeft verstrekt aan Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling. Cito B.V. en haar dochterondernemingen zijn ieder hoofdelijk aansprakelijk. De schuld per balansdatum aan de bankier van € 7.157.845 is opgenomen in de jaarrekening van Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling.

Wachtgeldverplichtingen

De vennootschap draagt voor een gedeelte van het personeel het risico van wachtgeldverplichtingen uit hoofde van het 'Besluit Bovenwettelijke Werkloosheidsregeling voor Onderwijspersoneel PO, VO en BVE' (voor 2001: BWO), voor zover deze zijn ontstaan na 31 december 1998. Verplichtingen van vóór 1 januari 1999 komen ten laste van het Participatiefonds c.q. het ministerie van OCW. Voor mogelijke wachtgeldverplichtingen is per balansdatum geen voorziening getroffen.

Langlopende financiële verplichtingen

	< 1 jaar € 1.000	>1 en < 5 jaar € 1.000	> 5 jaar € 1.000
Onderhoudsverplichtingen bedrijfspand	318	0	0
Leaseverplichtingen kopieermachines	16	0	0
Onderhoudsverplichtingen IT	593	0	0
Leaseverplichtingen personenauto's	37	63	0
	964	63	0

Leaseverplichtingen

Gedurende het verslagjaar zijn in de winst-en-verliesrekening verwerkt:

	2017 € 1.000
Minimale leasebetalingen	60
Voorwaardelijke leasebetalingen	0
Sub-leasebetalingen	0
	60

Indien in de vermelde leasebetalingen betalingen in verband met overige bestanddelen van de overeenkomst zijn inbegrepen, worden de betalingen inclusief deze overige bestanddelen afzonderlijk opgenomen.

Toelichting op de enkelvoudige winst- en verliesrekening

Som der bedrijfsopbrengsten

13. Opbrengsten Wet SLOA subsidieopdrachten

Omschrijving	Verplichting- nummer	Ontvangen middelen 2017 € 1.000	Inzet egaliserie/ bestemmings- fonds € 1.000	Totaal budget € 1.000	Totale kosten € 1.000	10% overschrijding € 1.000	Te verrekenen overschot € 1.000
Instelling	VO/560028459	29.172	1.600	30.772	30.094	0	0
Project	VO/560028460	2.506	1.067	3.573	3.407	0	203
	VO/560030106	46	0	46	48	0	0
	VO/560028355	1.292	0	1.292	976	0	316
	VO/560030016	34	0	34	35	0	0
	61500-102286	0	30	30	34	0	0
OCW Totaal		33.050	2.697	35.747	34.594	0	519
EZ	1300021617	0	85	85	82	0	3
	1300022397	883	1.634	2.517	1.309	0	1.208
EZ Totaal		883	1.719	2.602	1.391	0	1.211
Totaal		33.933	4.416	38.349	35.985	0	1.730

De opbrengsten bij Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling vallen onder de categorie dienstverlening. De opbrengst is alleen in Nederland gerealiseerd.

Som der bedrijfskosten

14. Personeelskosten

	2017 € 1.000	2016 € 1.000
Lonen en salarissen	14.229	14.947
Sociale lasten	2.312	2.286
Pensioenlasten	2.182	1.989
Inhuur van tijdelijk personeel	2.513	2.222
Overige personeelskosten	1.097	983
	22.333	22.427

15. Afschrijvingskosten

	2017 € 1.000	2016 € 1.000
Immateriële vaste activa	417	830
Materiële vaste activa	1.791	1.819
	2.208	2.649

16. Overige bedrijfskosten

	2017 € 1.000	2016 € 1.000
Huisvesting, apparatuur en inventaris	3.259	3.071
Financiën en algemeen beheer	609	590
Productiekosten en –benodigheden	634	202
Overige kosten, doorbelastingen en terugontvangen BTW	(924)	(1.137)
	3.578	2.726

17. Financiële baten en lasten

Onder de rentelasten is € 275.000 verantwoord aan lasten, zijnde het verschil tussen de vaste rente op basis van de afgesloten renteswap en de werkelijke 3 maands EURIBOR rente in de vier kwartalen.

Onder de rentebaten is € nihil (2016: € 1.000) verantwoord aan ontvangen rente over de gemiddelde rekening courant verhouding met Cito B.V.

Accountantshonoraria

In het boekjaar zijn de volgende bedragen aan accountantshonoraria ten laste van het resultaat gebracht:

2017

	PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.	Overig PricewaterhouseCoopers netwerk	Totaal
	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000
Controle van de jaarrekening	128	0	128
Andere controlewerkzaamheden	0	0	0
Fiscale advisering	0	0	0
Andere niet-controlediensten	15	0	15
	143	0	143

2016

	PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.	Overig PricewaterhouseCoopers netwerk	Totaal
	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000
Controle van de jaarrekening	154	0	154
Andere controlewerkzaamheden	17	2	19
Fiscale advisering	0	0	0
Andere niet-controlediensten	7	2	9
	178	4	182

Bovenstaande honoraria betreffen de werkzaamheden die bij Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling en de in de consolidatie betrokken maatschappijen zijn uitgevoerd door accountantsorganisaties en onafhankelijke externe accountants zoals bedoeld in artikel 1, lid 1 Wta (Wet toezicht accountantsorganisaties) en de in rekening gebrachte honoraria van het gehele netwerk waartoe de accountantsorganisatie behoort. Deze honoraria hebben betrekking op het onderzoek van de jaarrekening over het boekjaar 2017, ongeacht of de werkzaamheden reeds gedurende het boekjaar zijn verricht.

WNT-verantwoording 2017 Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling

Op 1 januari 2013 is de Wet normering topinkomens (WNT) in werking getreden. De WNT is van toepassing op Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling. Het voor Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2017 € 181.000.

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen, gewezen topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13^e maand van de functievervulling

bedragen x € 1	drs. A.F.S. Blok	mr. A.T.M. Weijers
Functiegegevens	Voorzitter RvB/CEO	Lid RvB/COO
Aanvang en einde functievervulling in 2017	01/01 – 31/12	01/01 – 31/12
Deeltijdfactor in fte	1,0	1,0
Gewezen topfunctionaris?	nee	nee
(Fictieve) dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 162.760	€ 162.764
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 18.166	€ 18.174
<i>Subtotaal</i>	<i>€ 180.926</i>	<i>€ 180.938</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 181.000	€ 181.000
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	N.v.t.	N.v.t.
Totale bezoldiging	€ 180.926	€ 180.938
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2016		
Aanvang en einde functievervulling in 2016	01/04 – 31/12	11/02 – 31/12
Deeltijdfactor 2016 in fte	1,0	0,98
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 122.055	€ 140.894
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 12.191	€ 13.608
Totale bezoldiging 2016	€ 134.246	€ 154.502

1c. Toezichthoudende topfunctionarissen

bedragen x € 1	mr. J.G.J.M. de Zwaan	prof. dr. W.D. ten Have	prof. dr. K. Sijtsma
functiegegevens	Voorzitter	Vice-Voorzitter	Lid
Aanvang en einde functievervulling in 2017	01/01 – 31/12	01/01 – 31/12	01/01 – 31/12
Bezoldiging			
Bezoldiging	€ 19.500	€ 13.000	€ 13.000
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum ⁴	€ 27.150	€ 18.100	€ 18.100
-/- Onverschuldigd betaald bedrag ⁵	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Totale bezoldiging	€ 19.500	€ 13.000	€ 13.000
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2016			
Aanvang en einde functievervulling in 2016	01/01 – 31/12	N.v.t.	01/01 – 31/12
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 17.500	€ 0	€ 11.000
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 0	€ 0	€ 0
Totale bezoldiging 2016	€ 17.500	€ 0	€ 11.000

bedragen x € 1	mr. dr. T.S.M. van Schie	S.H. van Elsloo RA	drs. D. van Kelle
functiegegevens	Lid	Lid	Lid
Aanvang en einde functievervulling in 2017	01/01 – 31/12	01/01 – 31/12	01/01 – 31/12
Bezoldiging			
Bezoldiging	€ 13.000	€ 13.000	€ 13.000
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 18.100	€ 18.100	€ 18.100
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Totale bezoldiging	€ 13.000	€ 13.000	€ 13.000
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2016			
Aanvang en einde functievervulling in 2016	N.v.t.	01/04 – 31/12	01/04 – 31/12
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 0	€ 8.250	€ 8.250
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 0	€ 0	€ 0
Totale bezoldiging 2016	€ 0	€ 8.250	€ 8.250

3. Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2017 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

Overige informatie

Beloning van bestuurders en toezichhouders

De beloning van de (voormalige) bestuurders van de stichting heeft in 2017 € 393.000 (2016: € 460.000) bedragen. Hiervan is in 2017 € 208.000 (2016: € 243.000) opgenomen in de enkelvoudige jaarrekening van de stichting. De vergoeding van de (voormalige) leden van de Raad van Toezicht heeft in 2017 € 102.000 (2016: € 54.450) bedragen.

Werknemers

Gedurende het verslagjaar waren gemiddeld 270 full time medewerkers in dienst (2016: 281 full time medewerkers). Hiervan waren nihil full time medewerkers (2016: nihil full time medewerkers) werkzaam in de buitenlandse vestigingen.

Arnhem, 14 mei 2018

Raad van Bestuur

drs. A.F.S. Blok, voorzitter

mr. A.T.M. Weijers, lid

Raad van Toezicht

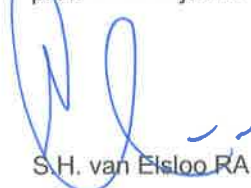
mr. J.G.J.M. de Zwaan (voorzitter)

prof. dr. W.D. ten Have (Vice-voorzitter)

prof. dr. K. Sijsma

S.H. van Elsloo RA

drs. D. van Kelle

mr. drs. T.S.M. van Schie

Stichting Cito Instituut voor
Toetsontwikkeling
Amsterdamseweg 13
6814 CM Arnhem

Overige gegevens

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de raad van bestuur van Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling

